

MOȘNENII CURBURII ȘI PROCESELE LOR (IX)

Alexandru GAIȚĂ

ABSTRACT

MOSNENII AND THEIR TRIALS (IX)

The subject of this study, dedicated to the „mosneni” and to their judiciary problems judged in former Prahova, Saac, Buzău and Râmnicu Sărat, is represented by more than 67 communities placed in the Subcarpathian mountains.

We know now that we have original documents only for some of these communities. The historians who are not very familiar with this social category can be surprised by the intensity of the pressure made for justice concerning the preservation of their ancient rights. The trials of this social group have such a long duration in time that it can disorientate readers. These judiciary events can be a rich source of information about the social phenomena and microtoponymy the meaning of which may be difficult to understand, and can be relevant for the history of these places.

Now, we can see that this ancient Romanian institution tries to come to life again.

Cuvinte cheie: moșnenii, document, proces, moșie, obște, Buzău, Saac, Râmnicu Sărat
Keywords: moșneni, document, trial, estate, community, Buzău, Saac, Râmnicu Sărat

HAGIEȘTI. (SAAC, PH) În vechime a mai purtat denumirile de *Agiești* sau *Togeni*. Călugărul Tudosie era cel care vindea în 21 aprilie 1690 moșia din hotarul Scurtesc către Barbu din Hagiești¹. Ultimul va mai cumpăra de la portarul Dobre din Fefelei în 12 decembrie 1699 în hotarul Curtesc. În aceeași locație, dar și o vie din dealul Găvanii cumpăra în 24 aprilie 1716 logofătul Dragomir Cârstea Ciocârdia de la Mușa Barbu și de la nepoții acesteia. În 1779 se desfășurase aici o hotărnicie conform unui document de la Frujinești din 19 noiembrie 1782, hotărnicie cu probleme încă nerezolvate în privința părților Voichiței Bărbătescu și ale boierilor Micșunești². În 25 octombrie 1782, pitarul

¹ ANIC, colecția Achiziții Noi, LXXI/293 (nr. 52).

² Grina - Mihaela Rafailă (editor), *Documentele domniei lui Nicolae Caragea aflate în colecțiile Muzeului Municipal București*, în *Argeșul și Țara Românească între medieval și Analele Buzăului X, Buzău, 2018, p. 9 – 49.*

C. Neculescu se declara bolnav urmând ca stolnicul Dumitrache să se ocupe de problemă. Acesta, la 30 octombrie arăta că moșia lui Drăgan se hotărnicise în vechime la 14 mai 1710.

HAIDĂI. (RS-BR) Este oarecum incertă prezența la 1629 a căpitanului Gheorghiță aici. Căpitanului de roșii din Râmnic, Deadiu, i se întârea la 6 mai 1640 a treia parte din sat. El cumpărase de la Sarac și Tudoran din Homești, de la Lazăr Mușat - partea lui Toma-, de la Ologu, de la potcovarul Simulov și de la Neagu Haideiul³. Neculcea din Haidei era amintit ca martor în 5 septembrie 1642 pentru Domirești.

HAIMANELELE. (BZ) Mai târziu a devenit *Haimanalele ot Poșta Călnău* din plasa Pârscov-Slănic sau Peste Buzău, iar la 1831 era înregistrat ca sat mixt. Ulterior, după N. Stoicescu, a devenit Vișoara. În *Catagrafia* de la 1831 referitor la stăpânirea moșiilor Zilișteanca, Soreanca, Pitărița, Gârbovi, Soreasca și Tătărani se consemna că acestea aparțineau „m-rii Pantelimon, d-lui Nicolae Mehtupciu, Neagu Sorescu, Ion Rânciog și ceilalți moșneni tovarăși, Tănase Poenaru, logofăt Straton Dedulescu, Stoica sin Mihalcea și Constantin sin Ana Blăjan cu tovarășii lor”⁴. Cătunul a aparținut în trecut de Zilișteanca, moșia de aproximativ 200 ha fiind proprietatea moșnenilor Potârnichești și Rânciog. Aceștia se vor afla în proces, la 15 iulie 1836, cu Straton Dascălu pentru moșia lor „ce s-au pus sub sechestru pentru o sumă de bani ce s-au hotărât de cinstita judecătorie și acum ne vedem nu numai că ia un țarc de fân ce-l avem cu nemulțumiri cu acei bani, de care noi vedem că ne-a stors”⁵. Era în epocă o acțiune oarecum comună de acaparare de terenuri profitându-se de nevoia acută de bani a moșnenilor și de o mare cerere la export a cerealelor⁶. Manolache Bogasierul în 1841 îi „câștiga” pe moșneni într-un proces pentru niște bani, iar în anul următor se adresa judecătoriei buzoiene pentru a se trece la aplicarea hotărârii⁷. Un raport referitor la moșia de aici era redactat în 25 august 1845. În 1846 se ridica biserica cu hramul „Sf.

modern. Studii de istorie și arheologie. Prinsoa lui Spiridon Cristoceia la 70 de ani, Editura Istros, Brăila - Pitești, 2013, p. 411.

³ CDȚR, V, pp. 51 - 52, rez. 79.

⁴ I. Donat, I. Pătroiu, D. Ciobotea, *Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831*, Ed. Helios, p. 135.

⁵ Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria jud. Buzău, dosar 277/1836, f. 1.

⁶ În două decenii, spre exemplu, județul Brăila va ajunge să cultive 94.363 pogoane față de 5.019 la 1830, iar la Ialomița suprafața va crește de 36 de ori; cf. Marin Alexandru Cristian *Domeniul moșieresc din Țara Românească în perioada 1851-1864*, Casa de Editură și Librărie „Nicolae Bălcescu”, București, 2003, p. 40, n. 5.

⁷ Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria jud. Buzău, dosar 174/1842, f. 1.

Împărați”. Mai târziu se ajungea și la o neînțelegere de hotare încercarea de rezolvare pornind din 16 aprilie 1852⁸. În 1889, Spiru Haret obține aprobarea pentru a hotărâni moșia proprietatea C. I. Cătuneanu⁹. În 1912 în 152 de case locuiau peste 700 de suflete.

HAIMANELELE OT MĂRGINEANU. (SAAC, PH) Mănăstirea Mărgineni sau a Drăghiceștilor sau de la Cricov va ajunge să-l aibă între zidurile sale în detenție și pe N. Bălcescu. Lăcașul se ridicase cu mare probabilitate de vel vornicul Drăghici Mărgineanu. Înregistrat la 1831 ca sat mixt cu 27 de familii¹⁰. Aici stăpâneau mănăstirile Domnița Bălașa, Mislea și moșnenii din Grădiște.

HALEȘ. (SAAC, BZ) A aparținut de comunele Tisău, Haleș și Pădureni. Apa Haleșului era amintită la 1642 și 1653. Se ridică prin 1679 schitul Cetățuia (Cetățeaua). Se pare că localitatea și-a luat numele de la planta erbacee folosită de cei bătrâni împotriva tusei. Satul avea și două subdiviziuni Giurgiuveni și Poenari¹¹.

HAMZEȘTI. (SAAC, BZ) Mai demult era *Amarul*. La 20 mai 1629 o siliște de la Hamzăști era întărită jupâniței Marica, fiica vtorii vistierului Dumitrache Dudescu ea primind bunul ca dotă¹². Sub forma de Hămzești apare localitatea la 1638. Vistierul Dumitru Dudescu cu fiica sa Maria, care urma să se căsătorească cu slugerul Preda, fiul vel comisului Buzinca la 20 februarie 1638 vindeau domnitorului jumătate din Hamzeștii de la Amaru. Vistierul achiziționase partea de la postelnicul Stanciu de la Pade(na)¹³. În întăririle date Căldărușanilor apare localitatea și sub numele de Amarul la 17 septembrie 1640. Cu această ocazie se pomenea că jumătate de sat aparținea domniei care o cumpărase de la vistierul Dumitru din Dudești, iar cealaltă fusese dăruită mănăstirii de vel clucerul Buzinca¹⁴.

HĂBUND. (DB, PH) În trecut a aparținut de comuna Șirma apoi de comuna Hăbud din plasa Târgșor devenită plasa Câmpu – Târgșor. Confundat uneori cu Scutași. Sub forma de Ubut apare satul în 20 februarie 1610 când

⁸ ANIC, fond Schitul Nifon, I/52 - 53.

⁹ Spiru C. Haret (editor), *Carte de hotărânicie pentru moșia Haimanalele și Soreasca, com. Zilișteanca - Buzău*, București, 1891, passim.

¹⁰ I. Donat, I. Pătroiu, D. Ciobotea, *op. cit.*, p. XXIX.

¹¹ Doina Andrei, *Monografia comunei Tisău*, p. 40.

¹² DRH, B, XXII, p. 527, nr. 279.

¹³ Șt. D. Greceanu (editor), *Genealogiile documentate ...*, II, p. 327.

¹⁴ Damian Stănoiu, *Mănăstirea Căldărușani*, București, 1924, p. 86.

Stoica Radu Mehedințu îi vindea iuzbașei Dimian din Tăriceni „partea unchiașului Vitan, de a cincea fune, cât se va alege”¹⁵. Se menționa în 16 septembrie 1629 „și din Hădbud, Vâlcu și Drăgan meșter și Constandin, fiul Voicăi, meșter”¹⁶. Era vorba de înțelegerea ce intervenise între moșnenii din Văleni cu logofătul Radu în privința unei mori „din jos de podul domnesc”. În 12 martie 1713 sunt pomeniți moșnenii de aici¹⁷. Ei adevereau că Radu Gigurtu nu avusese nici măcar o palmă din moșia Hăbund. Un Micu era reținut la 7 noiembrie 1743 el pretinzând o parte de moșie. În 1838 existau aici 77 de familii satul aflându-se în plasa Târgșorului alături de Brazii de Jos (32), Brazii de Sus (68), Brătești (35), Cocorăștii de Grind (39), Colțu de Jos (26), Colțu de Sus (134), Crângu Sasului (15), Crângu Strașnicului (87), Crângu Teiului (42), Dudul (40), Găvana (26), Hăbud (77), Negoști (63), Pisculești (22), Popești (84), Stănceștii de Jos (32), Stănceștii de Sus (32), Șirna (43), Târșor (85), Tăriceni (164), Varnița (43) și Zalhanale (113). În 1864 se aminteau ca nume mai vechi Hăbundu lui Lenș, Hăbundu mănăstirii, Brăteștii Cocorăscului, Brăteștii Săringarului.

Brăteștii și Hăbundu formau la 1890 comuna. În 1950 era comună în raionul Ploiești având în compunere satul Brătești.

HĂRHĂDĂU. (SAAC, BZ) Vezi Valea Lupului de la Nehoiu. Figura, pentru secolul XVIII, sub Nehoiș¹⁸.

HĂTCĂRĂU. (PH) S-a aflat în plasa Câmpu, apoi din 1968 „ținea” de comuna Drăgănești. Un raport referitor și la moșia de aici intervenea la 21 ianuarie 1816 privind neînțelegerile dintre locuitori și Mitropolie pentru dijmă¹⁹. Sub forma de Hătcăran apare localitatea la 1820 când se recenzau și 18 familii de ungureni. Probabil este o citire alterată. Conform datelor Visteriei un număr de 15 ungureni erau înregistrați aici până la 1831²⁰. La 1831 avea așezarea 58 de familii. Moșia de aici apărea pe numele lui Spirache Dona biv vel slugerul. La 22 aprilie 1835 se judeca la Înalțul Divan procesul dintre

¹⁵ DIR, B, XVII/1, p. 439, nr. 388.

¹⁶ DRH, B, XXII, p. 670, nr. 356.

¹⁷ G. Potra, N. Simache, *Contribuții la istoricul ...*, p. 395.

¹⁸ C. Hoinărescu, *Habitatul ...*, Anexa VIII.

¹⁹ ANIC, fond Mitropolia Țării Românești, Mss. 157, f. 71 - 71v.

²⁰ La Prahova se aflau 533 de ungureni în 54 de localități: Baraictaru - 30, Cornu - 31, Nedela - 29, Trestieni - 19, Goruna și Gura Cumetrii - 17, Târgșor - 8, Filipeștii de Pădure - 5, Brătășanca - 9, etc.; cf. Mihai Chiriță, „Ungurenii” din Țara Românească, în Litua, VII, 1997, p. 361. Conform unor date în intervalul 1740 - 1832 au venit la sud de Carpați peste 50.000 de ardeleni ei fiind prezenți în 230 de localități; cf. Louis Roman, *Evoluția numerică a populației Țării Românești*, în SAI, XXIII/1973, p. 9.

arhiereul Ioanichie Stratonichias năstavnicul bisericii Crețulescu cu păhărniceasa Elena Crețulescu și cu Elena Brezoianu. În litigiu se aflau moșiile de la Prahova între care și Cioranca numită Hetcărău²¹. Denumirea provenea probabil dintr-o roire necunoscută. De la sfârșitul secolului XIX și până în 1950 se compunea comuna din cătunele Hetcărău, Malamoc și Tufani (Tufăneanca).

HÎNGANI. (SAAC, BZ) Vezi Cătiașu

HÎNGULEȘTI. (RS, VN) Apare și denumirea de *Țuguiați*. Comuna a aparținut de plasele Belciugata și Marginea de Jos a Slam Râmnicului. Vezi și Malurile. Mai mulți moșneni martori din 29 august 1619 sunt amintiți alături și de cei de aici²². Nica, vărul lui Neagoe căpitanul era martor în 21 august 1687 la o vânzare din Măcreștii de Vale²³. Biserica satului se ridica de Ioniță Mărculescu în 1824²⁴. Satul figura cu 52 de familii, la 1831. Pentru niște stânjeni de moșie se judeca Safta, văduva lui Stanciu Proca, cu schitul Dălăuți la 1836²⁵. Un abuz al boierilor vremii se înregistra la 12 ianuarie 1837 când din porunca lui Neculescu trei soldați îl vor bate pe pârcălabul satului²⁶. Reacțiile vor fi diverse, dar se sublinia că fapta s-a petrecut „fără porunca ocârmuitorului sau a subocârmuitorului”. Târziu, în 1925, de la comuna Hângulești se desprindea satul Malurile ce devenea Maluri Râmnic, iar satul Maluri, dezlipit de la comuna Călienii devenea Maluri Putna. Leica despărțea localitățile.

HÎRBOCA. (BZ) Vezi Zărnești și Vadu Sorești. La ridicarea în plan a moșiei Hârboca – Blestematele în aprilie 1878 se menționa vecinătatea acesteia cu moșnenii Cuvurluești, respectiv cu moșia lor Valea Ratei.

HÎRSA (SAAC, PH) Forme mai vechi au fost *Hârșă, Hirza, Hârșă, Hârșă*. Piscul Stupinilor era amintit la 26 ianuarie 1619 când se întăreau proprietățile lui Dragomir din Șipariu. O moșie de câteva zeci de hectare era donată mănăstirii Poiana de la Câmpina în anul 1780 de către moșnenii Nisipeni, dar și de către Neagu Pihoiu „ot Hârșă”²⁷. Satul ținea de plasa Scăienilor apoi de Podgoria, comuna Popu Ciocăneasca. *Catagrafia* de la 1831

²¹ ANIC, fond Înaltul Divan, dosar 17.969/1833, f. 1 - 3.

²² *DIR*, B, XVII/3, pp. 407 - 408, nr. 369.

²³ Grina - Mihaela Rafailă (editoare), *Actele domniei lui Șerban Cantacuzino aflate în patrimoniul Muzeului municipiului București*, București, 2014, p. 191, nr. 177.

²⁴ Arh. Naț. Buzău, fond Episcopia Buzău, dosar 13/1889, f. 139 v.

²⁵ Idem, fond Judecătoria jud. Rm. Sărat, dosar 43/1836, f. 1.

²⁶ Idem, fond Pretura plasei Măicănești, dosar 24/1837, f. 1.

²⁷ D. Bădiceanu, *Mănăstirea Poiana*, în *BOR*, LVI, 1938, nr. 5 - 6, p. 215.

reținea localitatea în cadrul județului Saac plasa Podgoria și cu 29 de gospodării, iar aceea din anul 1838 aducea numărul de 180 de locuitori. Din cele 49 de gospodării de acum numai trei mai erau moșnenești, restul depinzând de moșia lui Petcu Belicioiu. O altă știre din epoca modernă despre cei de aici o avem în urma unui proces din anul 1839. Atunci, Tincă, fosta soție a lui Dinu Colac solicita să se judece la Buzău cu Vasile Porumboiu episcopul pentru cea de a treia parte din averea soțului decedat²⁸. Moșnenii erau chemați în instanță la 16 ianuarie 1839 de către văduva Panca de la Ploiești pentru un înscris al lui Matache Drăgulinescu²⁹. Petcu Bălicioiu pitarul își propunea să se judece cu moșnenii în 7 martie 1840 pentru tăierea unei păduri de pe moșie. Nu trebuie uitat procesul din 26 iunie 1850 al pitarului Matache Drăgulinescu cu moșnenii de pe moșia Izești - Păcureți³⁰. În 1852 se derula un alt proces la București între Gr. Dascău, fiul lui Popa Nicolae din Ploiești și Alexandru și Toma Stoica Ceaușu pentru o parte de moșie din hotarul Balabanu³¹. Localitatea din plasa Podgorii de la 1855 avea 13 moșneni proprietari, dintre care 10 birnici, un patentar și doi asidoși³². Inginerul Ionescu soma la martie 20 martie 1877 pe toți vecinii moșiei moșnenilor - moșnenii Izești și Bălțești din Podenii Vechi, N. Podeanu din Podenii Noi, G. Mateescu din Păcureți etc. - să se prezinte cu actele ce le aveau pentru a se putea face hotărârea acestora³³. În 1892 în componența comunei se aflau satele Hârșă, Nisipoasa, Plopu, Străoști, Valea Cucului, Gâlmeia și Vărbila. În 1899 localitatea era recensată la plasa Cricov - Podgoria având 9 moșneni răzeși proprietari în două trupuri (Hârșă, 121 ha și Ciocăneasca, 44 ha). Între cei 347 de locuitori de la 1912 se aflau 48 de răzeși, 5 împroprietăriți și 4 locuitori fără pământ. În 1921 se anunțau de aici 48 de moșneni la 347 de suflete cât avea așezarea. Sub forma de Hârșă apare localitatea în recensămintele de la 1930 și 1941. Ultima oară având 358 de locuitori în 93 de case. La 1950 comuna avea în compunere satele Nisipoasa și Plopu.

HERĂȘTI. (RS, BZ) A mai purtat denumirile de *Hierăștii*, *Hărăști*. A făcut parte din comunele Grebănu, Homești din plasele Râmnicu de Sus și apoi Orașul. Târziu cele două localități - Fierăști și Herești din comuna Grebănu - apar ca distincte, de cele mai multe ori fiind considerate ca și cum ar fi una și

²⁸ Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria jud. Buzău, dosar 80/1839, f. 1.

²⁹ Arh. Naț. Prahova, fond Judecătoria jud. Saac, dosar 48/1839, f. 1 - 2.

³⁰ C. M. Boncu, *Contribuții la ...*, pp. 356 - 360.

³¹ ANIC, fond Ministerul Justiției. Civile, dosar 197/1852, f. 1 - 2.

³² În această perioadă ca număr de sate moșnenești Prahova se afla pe locul cinci cu 106 sate, Buzău pe locul șase cu 103 sate și Râmnicu Sărat pe locul 13 cu 39 de sate; cf. D. Ciobotea, *Numărul moșnenilor...*, p. 77.

³³ „Monitorul Oficial”, nr. 70, din 31 martie / 12 aprilie 1877, p. 2221.

aceeași localitate. Tudora, fiica lui Bunbac cu soțul său Stoian vindeau vecinului lor de vie o parte din via ce o aveau în 6 februarie 1622 „cându s-au însurat, la masă”³⁴. La citarea martorilor apare și un Stan dintr-un sat alături de Sava din Homești sau cei de la masă „anume Tudoran, Avram, Felca, Buda”. Burne, fiul lui Stan Țății își vindea, respectând protimisisiul, partea sa dintr-un moș și pe aceea a unchilor săi către Matei din Obidiți la 20 octombrie 1646 „de peste tot hotarul den cen până-n cen”. Dincolo de alte aspecte pentru prețurile din epocă interesantă se dovedește modalitatea în care s-a efectuat plata „Și mi-a dat Maței un cal drept 15 ughi și o păreche de colcegi 5 ughi și o mițurcă drept 800 de bani, o velență turcească drept 500 de bani și o vacă cu vițel drept 500 bani și un baltag drept 104 bani”³⁵. Sub forma de Ferăști apare satul în 21 iunie 1671. Hinta (Finta), preotul cu numeroși nepoți, vindea către egumenul Nechifor de la Râmnic o parte de moșie în funia Tătărăscă „și den sus și den jos” pentru 32 de taleri în 23 noiembrie 1698. Tot preotul Finta la 1702 făcea o donație către mănăstirea din Rm. Sărat.

În 25 iunie 1706 se executa o hotărnicie³⁶. Sub forma de Hirăști apare satul în 14 iunie și 11 septembrie 1709³⁷. O alegere de moșie făcută probabil la cererea mănăstirii de la Râmnicu Sărat se producea în 6 noiembrie 1715. Siliștea Herăștilor era amintită la 12 mai 1741 când se pomenea de o livadă aflată pe ea. O danie de moșie pentru lăcașul râmnicean se realiza în 13 martie 1744. Anul cu două procese va fi 1766. Pe 13 decembrie începea cel pentru o cârciumă, iar la 20 decembrie era rândul celui pentru livezi. În primăvara anului următor se venea și cu forma de Hierăști, iar la 4 iulie 1768 cu aceea de Hărăști. Pentru moșia de aici obținea Gr. Suțu scutire de vinărici în 22 septembrie 1798. La fel pentru viile din Putreda din Vale, Răducești, Zăplazi, Belciugata și Măxineni. În februarie 1805 se ajungea la o învoială pentru tăierea pădurii între proprietari care discutau și trecerea la efectuarea hotărniciei în anul următor³⁸. În documentele păstrate de lăcașul râmnicean Fântâna Turcului este amintită, probabil, pentru prima oară în 19 iunie 1813. Anul 1815 va fi unul mai agitat ajungându-se la un proces, în luna iunie, pentru

³⁴ DIR, B, XVII/4, p. 91, nr. 101.

³⁵ DRH, B, XXXI, p. 343, nr. 312.

³⁶ ANIC, fond Mănăstirea Rm. Sărat, XVIII/10.

³⁷ În documentul din 20 mai 1719 apare sub forma de Hierăști; cf. ANIC, fond Mănăstirea Rm. Sărat, XVIII/29.

³⁸ Este anul în care avem și o serie de date referitoare la puterea bănească. Astfel, cu un taler se puteau cumpăra două opinci, iar cu un taler și ceva se putea cumpăra o cămașă. Leafa unui dascăl era de numai doi taleri pe lună; cf. Constanța Ghițulescu, *În șalvari...*, p. 81, n. 3.

moșie de unde și cartea de blestem din prima decadă³⁹. În septembrie începea cearta pentru o livadă. Cu ocazia unei mărturii pentru un vad apare din nou denumirea de Fântâna Turcului la 30 mai 1818.

Constantin Țigănuș se afla pe culoarele judecătorei buzoiene la 1837 pe când se găsea în proces cu Maria, soția răposatului Vasile Neicu din Cernătești. În jalba sa Maria Neicu arăta motivul neînțelegerii „pentru cinci stâneni moșie din hotarul Cernătești ce au cumpărat bărbatu-său fiind încă în viață de la un frate al pârâtului anume Manole de sunt ani 20”⁴⁰. Țigănuș invoca dreptul de protimisic ceea ce după trecerea a atâtor ani ridica semne de întrebare. În instanțe se va aduce documentul din 6 iulie 1817 prin care Manole, fiul lui Drăghici Țigănuș, vânduse stânenii. Mai degrabă problema era generată de o cerere de bani întrucât se pare că tranzacția dusesse și la achitarea în rate a terenului. O mărturie pentru hotare se înregistra aici în 10 august 1842. O suprafață de nouă pogoane livezi era scoasă la mezat în 1843 deoarece nu își achitase o datorie Constantin, fiul lui Dumitrache Fierbemere⁴¹. În epocă numărul de familii moșnenești de la Râmnic era de 6.469 dintr-un total de 34.474⁴². La secularizare moșia Herăști din comuna Grebănu figura ca închinată spre Muntele Sinai⁴³. Spre primăvara lui 1869 se menționa localitatea Herăști „ce-i zice Fântâna Turcului”⁴⁴. În 1912 se recenzau aici 12 moșneni între 585 locuitori. În 1930 la 532 de locuitori ajunsese comună, iar peste un deceniu numărul acestora era de 620 în 152 case.

³⁹ *Cartea de blestem* avea, în general, formule de genul „să mărturisească dâșii tot adevărul pe unde au fost pietrele de hotară”. În cazul în care mințeau urma amenințarea cu blestemul urmând ca bunurile acestora să se risipească „ca fumul și ca praful”.

⁴⁰ Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria jud. Buzău. Condici, dosar 42/1837, f. 226 v.

⁴¹ ANIC, fond Ministerul Justiției. Extrajudiciare, dosar 166/1843, f. 1 - 2.

⁴² H. H. Stahl, *Contribuții ...*, I, p. 356.

⁴³ În aceeași situație se afla „Grădiștea, cu 960 pogoane pădure, *Rușetu* la hotar cu Brăila, *Buda* în com. Mucești, *Toropălești*, cu 2.884 pogoane pădure, *Sfoara* în com. Ciorăști, *Bălțați* sau *Sfoara Bălțați*. *Sihlele*, Crângul Sihlelor, între Bogza, Voetinel și Tâmboești, cu 600 pogoane pădure; *Ciorăști*, *Jitia* cu Bahne, *Pietrele Fetei* și *Vintileasca*, 1.700 pogoane pădure; *Jitia* - *Poiana Mărului*, 3.000 ha pădure, (...) *Movila* - *Spătariului*, moșie nelocuită; *Bălăneasca* în com. Martinești; *Gârlești* lângă Măicânești; *Vârteșcoiul*, pe malul drept al Milcovului, între Broșteni, Faraoanele și Câmpineanca. A avut un schit de călugări, *Lămătești* în com. Mândrești; *Jideni*, spre N.V., de R.- Sărat; *Dragosloveni*, pe malul stâng al râului Râmna, 23 km spre N. de R.-Sărat; *Gologanul*, purta numele de Paraschiveni, *Marginea de Jos*; *Peleticu* în com. Dealul Lung, cu 2.200 pogoane pădure; *Amara* în plasa Grădiștea cu 1.679 ha”; cf. M. Popescu - Spineni, *op. cit.*, p. 146.

⁴⁴ Alunecarea de teren din 1879 va duce la mutarea satului Fântâna Turcului pe actualul areal al Oreavului. În 1881 noul sat va primi denumirea de Dărămați de la situația amintită; cf. Aurelian Jantea, *Valea Râmnicului. File de monografie*, Editgraph, Buzău, 2009, p. 31.

HODOBENI. (BZ) Se situa probabil între Sătuc și Căndești după numele văii. Se pare că este totuna cu Odobeni. *Hodobaie* în trecut era o măsură de capacitate pentru fân. Manea Grecul, împreună cu soția sa Velica, vindea la 12 octombrie 1623 lui Lefter Odobeanu 20 de stânjani „și cu știrea tuturor fraților de moșie”⁴⁵. Aceștia erau Giurgea Odobeanu, Necula Coiarul și Manole, iar scriitorul actului era preotul Șerbu (Șerban) din Hodobeni. Doi martori de aici, Constantin Pârțache și Lefter sunt amintiți în 7 noiembrie 1626 când lui Buzinca biv vel vistierul îi erau întărite patru roți de moară „în cursura Buzăului, în matca cea veche, la gura Văii lui Blaj”⁴⁶. Relativ la vânzători - Bobolea cel Bătrân, Mihalcea, Mihail și Dragomir - se arăta că „au vândut ei de bunăvoia lor, fără nici o silă și cu știrea tuturor megieșilor din sus în jos și din jurul locului”.

HOIZANU. (BZ) Vezi Lipia

HOMEȘTI. (RS, BZ) Ocina Burțuneasca făcea obiectul poruncii domnești din 1548 - 1552 dată pentru un Stanciu și pentru un Benea cu copiii lor. Drepturile urmașilor celor doi vor fi contestate de un Neagoe din Fierăști, dar acesta va pierde în urma mărturiei a 12 boieri. În fața lui Alexandru Vodă, la 27 octombrie 1568, se prezentau un Felca din Ferăști⁴⁷ care împreună cu Stanca, Partenie și Neagoe primeau întărirea domnească pentru trei funii de ocină „pe care le-a cumpărat Felca cel bătrân, bunicul lui Felca și al Stancăi și al lui Partenie și al lui Neagoe de la Borțun, încă din zilele bătrânului Radu voievod, pentru 1500 aspri și 1 cavad de 500 aspri și 1 cal de 300 aspri și 1 burduf de brânză. Și să-i fie lui Felca și cu frații săi încă 1 funie de ocină care le este de moștenire”⁴⁸. Lazăr, Badul și Neagu Borțun, fiii vânzătorului, vor porni procesul cu urmașii lui Felca cel bătrân încă din vremea lui Petru Vodă astfel că se va ajunge la luarea a 12 boieri care vor jura alături de Felca astfel că „a rămas Lazăr de lege”.

Un Grăbiceanu, un Goia și un Fintă, primeau întărire domnească în 18 octombrie 1614 „Însă partea lui Stoica tatăl lor și partea lui Goe, toată, din câmp și din pădure și din apă și din vii și din vatra satului și de pretutindeni, oricât se va alege de peste tot hotarul și de moștenire și de cumpărătură de la Cocor”⁴⁹. Din document rezulta și înfrățirea acestora făcută de tatăl lor Stoica și de soția acestuia Voica. Finta și Goia la 1614 „s-au lepădat de frăție și au

⁴⁵ *DIR*, B, XVII/4, p. 340, nr. 347.

⁴⁶ *DRH*, B, XXI, p. 294, nr. 157.

⁴⁷ De la Fierești se va ajunge la Herăști și apoi la Homești; cf. *DRH*, B, VI, p. 329.

⁴⁸ *DRH*, B, VI, p. 151, nr. 119.

⁴⁹ *DIR*, B, XVII/2, pp. 329 - 331, nr. 293.

scos pe Grăbiceanu de ocina tatălui lor, Stoica, din Homești și de ocina Goiei” rezultând venirea în fața divanului spre judecată. Grăbiceanu mai cumpăraseră o ocină în Gudărești – partea cumnatei sale Stana - „din hotarul Domireștilor până în hotarul Haidăilor, pentru că a cumpărat Copaci de la Stana pentru 7 obroace de grâu pe vreme de foamete, în zilele lui Radu Șerban voevod, când ferdelea a fost câte 100 aspri. Iar apoi, Grabiceanu, el nu s-a învoit pentru moșia lui, ci a înapoiat acele obroace pentru pâine în mâna lui Copaci iarăși înapoi în mâna lui și și-a luat ocina de la Copaci”. Se mai menționau și alte achiziții ale lui Grăbiceanu de la un Pătru „un ogor la Stuhul Blăjanului” și de la un Dumitru peste Valea Putredă. Este și perioada când Mangăi din Putreda din Vale i se întărea partea Anei aflată la Homești și achitată cu un bou, un loc de pădure cumpărat de la Bodin, un pogon și jumătate de vie la Gorgănel cumpărate de la un Badiu pentru 800 de aspri și altele. În Putreda din Vale cumpăraseră Manga din partea Bunii Banciu jumătate „cu tot hotarul” și de la Homogea pe vremea lui Alexandru cel Rău⁵⁰. Partea lui Vlad, fiul lui Stan din Homești, zece stânjeni, de la Sutești era întărită la 24 decembrie 1614 unui Roman. Se va menționa înfrățirea dintre cei doi, Vlad primind un bou și o mie de aspri și pentru cei trei stânjeni de la Pungești. Constantin, nepotul lui Dobromir din Homești cumpără și el un pogon de vie de la Tudora, fiica lui Bubac, dar în 6 februarie 1622 martori fiind, între alții, cei de aici ca Sava sau Dan. Între martorii și megiașii din actul de la 10 decembrie 1626, încheiat între postelnicul Radu, fiul vistierului Dumitru Dudescu, se afla enumerat și Dobromir, fiul lui Tudoran din Homești⁵¹. Martori de aici erau prezenți la o tranzacție din 20 octombrie 1646 de la Herăști documentul ajungând la muzeul municipal din Capitală. În aprilie-iulie 1629 era martor Dobromir pentru vtorii vistierul Dudescu. Melintie din Homești este amintit ca martor în 1652 la Domirești. Hotarul Homeștilor era amintit și la 1658.

Lui Nedelcu din Gurguiți îi vindeau trei pogoane și patru prăjini de vie Tudoran cu cei trei fii ai săi la 4 septembrie 1659. Cu această ocazie apar de aici în calitate de martori, Lupu, Gavrilă roșu, paharnicul Hilip, ceașul Bălan, Lupu ceașul, Stănimir și alții din Putreda, Călimănești, Gurguiți și Râmnic⁵². Spre 1665 - 1666 clucerul Neagoe hotărâncea moșia ocazie cu care erau menționați și moșnenii și funia Melinească de aici⁵³. Și sub Antonie Vodă din Popești (8/19.04.1669 - 13/23.01.1673) este pomenit satul. O zălogire a unei

⁵⁰ CDȚR, II, p. 332, rez. 653.

⁵¹ DRH, B, XXI, p. 303, nr. 164.

⁵² Grina - Mihaela Rafailă (editoare), *Catalogul documentelor din perioada domnului Mihnea al II-lea (Mihail Radu) aflate în colecțiile Muzeului Municipiului București*, în „Hrisovul”, s.n., XV/2009, p. 261, rez. 29.

⁵³ P. P. Panaitescu, *Acte de la Rîmnicu Sărat (colecția d-lui Zamfirescu)*, în *RI*, VIII, 1922, nr. 10 - 12, p. 199.

moșii de aici era reținută la 1 aprilie 1671⁵⁴. Împreună cu „frații de moșie” și cu preotul Stan vindea, la 13 februarie 1676, Stoian baci 20 de pogoane țelină în Grebăn. Achizitor era ceașul Lup din Homești⁵⁵.

Dumitru, fiul preotului Stan vindea la 15 octombrie 1676 zece pogoane țelină către Radu, fratele căpitanului Iane Hagi din Costiani⁵⁶. Un Neagu cu soția sa Flora și fiul Stoica din Gurgueți dădeau, la 30 noiembrie 1676, nepotului Lupu din Pârliți două pogoane de vie „și cu 2 buți, și cu 2 tocitori, în dealul Homeștilor”. Se va face precizarea că vânzarea, 40 de taleri, se datorase plății haraciului și că aceasta se efectuase „cu știrea tuturor moșnenilor și din sus și din jos”⁵⁷. La 29 iulie 1680 cumpărau aici trei frați Mogoș de la Costieni vânzător fiind D. Drăghici. Campania de achiziții a logofătului Stoica de Hodaia Bălăceanului se declanșa la 24 noiembrie 1680 când cumpăra de la Lascăr din Gurguiți. Ion, fratele ceașului Lupu îi vindea la 25 mai 1682. Preotul Stan cu fiul său Dumitru și cu alt fiu, Lupu, vindeau tot la 25 mai 1682 logofătului Stoica două pogoane de vie în deal „despre dumbravă” urmând altă tranzacție din 15 noiembrie 1682. La 16 iunie 1682 vindea și Stoica Tudor tot către logofăt, iar în 13 aprilie 1683 era urmat de Buda Stoica. Campania de achiziții a logofătului continua la 1 ianuarie 1684 când îi vindea Alecsandru, fiul lui Gavrilă Bădulescu, la 27 aprilie 1684 când vindea Neniu Tudoran, între martori numărându-se și baba Tofila ceașoia și la 12 august 1684 când vindea Mihai Stoica. În 5 februarie 1685 un Nicoară și Ilea Fintea vindeau și ei tot lui Stoica. Sosea la 7 iulie 1685 porunca domnească prin care Lupu, fiul preotului Stan era somat să se prezinte cu trei martori spre a desluși pricina cu părcălabul Stoica de la Pâcleni⁵⁸.

Dispărutul schit Trestieni - Gârbovi de pe moșia Timboieștilor era pomenit la 1685 ctitorit fiind de căpitanul Zăgan din Homești. Ca martor apare căpitanul Zăgan, la 24 aprilie 1691 cu ocazia infiltrării vel căpitanului Mihalcea Cândescu în rândul moșnenilor de la Pârscov. Se vor bea trei vedre cu ocazia tranzacției din 6 aprilie 1696 când Nastasia, fiica lui Stan și nepoata lui Sârbu și a Mogăi vindea o proprietate în document consemnându-se „vadra pe bani 40”⁵⁹. Partea lui Petcu era pomenită la 1710. Părțile lui Albului și Coteș, dar și aceea a lui Coman se rețineau în 1715. Lupu Homescu primea la 5

⁵⁴ ANIC, fond Mănăstirea Rm. Sărat, XX/2.

⁵⁵ Grina - Mihaela Rafailă (editoare), *Catalogul documentelor lui Gheorghe Duca...*, p. 169, nr. 22.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 172, nr. 35.

⁵⁷ P. P. Panaitescu (editor), *Acte de la Rîmniciu - Sărat ...*, p. 200.

⁵⁸ Grina - Mihaela Rafailă, *Actele domniei lui Șerban Cantacuzino aflate în patrimoniul Muzeului municipiului București*, București, 2014, p. 160, nr. 136.

⁵⁹ P. P. Panaitescu (editor), *Acte de la Rîmniciu - Sărat (colecția d-lui Zamfirescu)*, în *RI*, VIII, 1922, nr. 10 - 12, p. 200.

februarie 1715 porunca domnitorului prin care era somat să lămurească situația unei moșii „vândute rău” către hătmăneasa Ilincă⁶⁰. În 22 aprilie 1715 Moise, fiul iuzbașei Mogoș din Costieni vindea, împreună cu fiul său Mihai, către Toderășcu Gogălniceanu un pogon paragină în deal Homeștilor. Motivația vânzării era legată de neputința lucrării terenului. Se menționa acordul tuturor fraților de moșie la vânzare. Tot cu acordul acestora vindeau Tudoran, Mihai, Iane Japonca cu fratele său Ion, Neagu și alții la 15 septembrie 1717. Achizitor era jupânul Stoica Tunseanu care intra în posesia a „un șfert de moșie adică dintr-o jumătate de moș jumătate, însă din moșul Tudoran”⁶¹.

Frații Mihai și Iane Japonca cu Ion Furdui donau la 17 martie 1718 căpitanului Dumitrașco Bagdat „din moșul Mălinescu să ia dumnealui o parte înainte și câtă va mai rămânea să se dea”⁶². Gestul se datora „binelui” neprecizat făcut de căpitan. Mai cumpăra căpitanul de la cei amintiți și în 10 noiembrie 1718. Cu știrea fraților de moșie vindea și Buda Budei la 18 noiembrie 1718 către logofătul Toderășcu Gogolniceanu. Martori erau Gheorghită Zăgan, Lupu și Gheorghită, fiii ceaușului Lupu, Șerban Drăghici și alții. Pentru o iapă bună vindeau frații Neagu și Dumitru Dragomir în 20 aprilie 1719 a opta parte din moșul Tudoran către Dumitrașcu Bagdat⁶³. Gheorghită Zăgan, fiul căpitanului la 16 octombrie 1726 vindea cu zece taleri moșia, ce o cumpărase de la croitorul Stan Năpărstocu, către căpitanul Dumitrașco. La 8 ianuarie 1761 A. Neculescu și alți 24 de boieri adevereau hotărnicia pentru moșiile Homești și Putreda cumpărate de biv vel clucerul Ioniță⁶⁴. Vindeau, în 24 ianuarie 1799, cinci pogoane în deal logofătului D. Racoviță o Catrina comisoaia cu rudele sale⁶⁵. Solicita lui vodă în 24 octombrie 1799 biv vel logofătul D. Racoviță cercetarea moșiei sale de aici pe care o considera călcată ca și cele de la Sinești, Herăști și Putreda⁶⁶. Se înregistra un schimb de proprietăți la 19 aprilie 1817 între vornicul D. Racoviță și șetrarul Vlad Periețeanu. Situația se va repeta între cei doi și la 23 noiembrie 1820. Despre biserica Sf. Voievozi la 1818 se scria „s-au făcut din nou din temelie” de Vlad Periețeanu și fiul său Costache. Pictura datorându-se lui Ioan Stoenescu,

⁶⁰ Grina - Mihaela Rafailă (editoare), *Actele domniei lui Ștefan Cantacuzino aflate în colecția de „Documente” a Muzeului municipiului București*, în *BMIM*, XXIV/2, 2011, p. 352, nr. 4.

⁶¹ *Eadem*, *Documentele domniei lui Ioan Mavrocordat aflate în colecțiile Muzeului municipiului București*, în *BMIM*, XXVI, 2012, p. 219, nr. 6.

⁶² *Eadem*, nr. 9.

⁶³ *Eadem*, *Catalogul documentelor domniei lui Nicolae Mavrocordat aflate în colecția Muzeului municipiului București*, în *Ibidem*, XXVII, 2013, p. 284, nr. 3.

⁶⁴ BAR, Doc. Ist., MCLXXXVII/107.

⁶⁵ Grina - Mihaela Rafailă (editoare), *Documentele domniei lui Constantin Hangerli*, în „Miscellanea historica in honorem Professoris Marcel - Dumitru Ciucă ...”, p. 526.

⁶⁶ NIC, colecția Documente Muntenești, LXXXVIII/28.

Augustin Cireș și George Nicolae. La 1927 era amintită localitatea cu o pagină din trecutul său⁶⁷. Recensământul lui 1930 înregistra 667 locuitori, iar în 1942 se raportau de aici pentru Herăști 748 locuitori în 148 de case, la Homești 785 locuitori și 129 de case, iar la Zăplaz 242 locuitori în 37 de case⁶⁸.

HOMEȘTI PĂ DEAL. (RS, BZ)

HOMOCEA. (BZ) Probabil lângă Pogoanele. La 25 iulie 1576 se întăreau lui Dobre o serie de proprietăți între care și 14 stânjeni de la Homocea pe care acesta îi cumpărase de la un Manea pentru suma de 940 de aspri. În document se va face mențiunea - „și încă s-a înfrățit Stan cu Manea cu un cal bun, prețul lui 400 aspri” - și că tranzacția s-a bucurat de acceptul „tuturor megiașilor”.

HOMOCIOAIA. (BZ) Era înregistrată ca parte de sat la Petrăchești, comuna Vintilă Vodă de la plaiul Slănic. Localitatea dinspre Gura Dimienii cu existență oarecum incertă își așteaptă cercetătorii. În trecut se reținea așezarea ca o subdiviziune a cătunului Petrăchești de la Niculești. Valea Homocioaei era, conform tradiției, locul mai multor așezări tătărești dinspre secolele XIII-XIV. În 6 septembrie 1720 o Sanda îi vindea lui Nica din Buzău o sută de stânjeni din moșie, iar la 1723 altă sută de stânjeni. În 1797, la 2 aprilie biserica de aici era dotată cu un *Apostol* rămnicean din 1794 de către medelnicerul Ioniță Caloean „și pentru ca să se știe am întărit și cu semnătura”⁶⁹. Peste un an, la 7 februarie scriptorul Caloean preciza, pe un *Triod* bucureștean din 1798, „noi l-am dat la sfânta biserică ot Homocioaea care este făcută cu cheltuiala și strădania noastră (...). În seama preotului popii Liică”. Un urmaș al preotului consemna cutremurul din 13 noiembrie 1829 „noaptea spre miercuri naintea cocoșilor spre joi” pe o *Cazanie* bucureșteană din 1828⁷⁰. Teribila invazie de lăcuste era menționată de S. Zaharia pe un *Octoih* acefal la 8 mai 1860⁷¹. Însemnările de pe vechile cărți de cult aduc numeroși locuitori, dar și pe rudele lor din satele din proximitate, astfel că, de multe ori, ai ocazia de a reconstitui

⁶⁷ G. Jugureanu (editor), *Un frumos document al vremurilor de altădată. Danie bisericii ot Homești*, în „Îngerul”, III, 1927, nr. 13 - 16, pp. 42 - 44.

⁶⁸ Arh. Naț. Buzău, fond Legiunea de Jandarmi Rm. Sărat, dosar 30/1942, f. 29.

⁶⁹ S. Tudor, *Biserici de lemn* (1974)..., p. 522.

⁷⁰ Se poate reține și mărturia ofițerului rus, de origine poloneză F. Tarnow „Între timp nervii noștri au mai fost încercați încă o dată. Un puternic cutremur a avut loc în principate (...) Acesta s-a petrecut la miezul nopții și a durat circa trei minute”; cf. Marian Stroia, „Imaginea celuilalt” în variantă est-europeană: Călători ruși în spațiul românesc până la 1848, în *MN*, XIX, 2007, p. 86.

⁷¹ Lăcustele vor fi exterminate metodic în intervalul 1886 - 1900.

veriga lipsă a unui neam datorită acestor mici nestemate de memorie prea mult timp minimalizate de proletcultiști nevolnici.

HOMORICIU. (SAAC, PH) Ca forme mai vechi se pot aminti *Homorâciu, Homorăci, Homărâciu*⁷². Mai mulți cercetători s-au ocupat de trecutul așezării⁷³. Își are începuturile în epoca bronzului în urma cercetărilor arheologice de prin 1940. O altă sursă luată cu oarecari rețineri ține de opera lui Grigore Ureche care amintește lupta pentru cetatea Teleajen din 1 octombrie 1474. În aceeași situație ar fi și documentul de la 1543 din arhivele Brașovului relativ la un Magne ce dusese acolo animale mici spre vânzare⁷⁴. Ca fiind din Homoricu apare un Stănilă care la 1551 ducea, și el pe piața brașoveană șapte boi, iar în 1554 șase vaci⁷⁵.

Tudor Tăriceanu cu ginerele său Vasile cumpărau la 14 octombrie 1602, pentru 20 de ughi, partea de moșie a mai multora din Runcu de Pucioasa „ce să chiamă Predeal, însă semnele să să știe din valea Homoricului ce apucă pe plai în jos și merge până în Praviți”⁷⁶. Ca martor de aici era amintit în februarie 1648 un Radu. Pentru partea de moșie a fiicei lui Giurea din Homoricu la 2 februarie 1656 se înfrățeau un Mihai cu un Neagu actul fiind scris de preotul Constantin⁷⁷. Ilie Benea de aici era martor în 27 octombrie 1657 pentru Măneciu. În arhiva mănăstirii Cotroceni mai figura localitatea la 5 iulie 1676 și 28 iunie 1680. Monahul Nichifor, pe mirenii Neagoe, dăruia la 3 aprilie 1685 partea lui din Homoricu, ce îi revenise după unchiul său Stan „câtă se va alege” dinspre frații noului călugărit. Preotul Stanciu cu fiul său Radu erau reținuți la 1702 ca stăpâni pe 202 stânjeni. Se picta la 1745 biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” ridicată între 1743 - 1744 de către căpitanul Iane și soția sa Anița, fiica lui Nicula Țangarofa⁷⁸. În 2 mai 1768 debuta procesul pentru hotarele moșiilor de aici⁷⁹. O cercetare de hotare se producea la

⁷² Homor = ung. *Repede*.

⁷³ Ioan I. Costeanu, *Valea Teleajenului cu cetatea culturală Vălenii de Munte și monografia comunei Homoricu*, Vălenii de Munte, 1930; Radu Manolescu, *Schimbul de mărfuri dintre Țara Românească și Brașov în prima jumătate a sec. al XVI-lea*, în *SMIM*, II, 1957, p. 199; I. Șt. Baicu, P. D. Popescu, *Istoria Prahovei în date*, I, p. 43; Costea-Teleajen, Nicolae, *Monografia comunei Izvoarele, jud. Prahova: Cu satele componente Izvoarele, Cernești, Chirițești, Homorâciu, Malu Vânăț, Schiulești*, vol. I, Editura Giuleștino, București, 2003.

⁷⁴ R. Manolescu, *Socotelile Brașovului...*, I, p. 203.

⁷⁵ Idem, 4, p. 444; 542.

⁷⁶ *DIR*, B, XVII/1, p. 64, nr. 77.

⁷⁷ ANIC, fond Mănăstirea Cotroceni, XL/2.

⁷⁸ Silvia Marin - Barutcieff, „La păstrare sub întineric”. *Căderea îngerilor în iconografia din Țara Românească*, în *In Honorem Cătălina Velculescu*, Ed. Paideia, București, 2012, p. 216.

⁷⁹ ANIC, fond Mănăstirea Cotroceni, XL/12.

19 august 1795⁸⁰. De la Divan sosea, în jumătatea a doua a lui ianuarie 1808, porunca prin care ispravnicii județului, care luaseră bani de la unii scutelnici boierești spre a nu-i trimite la o inventată muncă a strănerii fânului la Focșani, erau obligați să restituie sumele la cei vătămați „veri care scutelnici veri a cui va fi”⁸¹. Era o altă „formulă” de a jupui de bani populația mai înstărită. În 1835 avea localitatea 42 de gospodării. Moșnenii Homoriceși și Morcovești se vedeau puși în fața cererii lui Radu Nica Barbu care le pretindea, la 1 mai 1837, plata unei sume de 1.200 de lei. O situație amuzantă se constata la 1838 când, cu ocazia catagrafiei, din întregul județ Saac, aici se vor declara secui numai trei locuitori. În 1865 era menționat toponimul La Hopdate legat de o proprietate a mănăstirii Cotroceni. Cam jumătate din moșia moșnenească de aici era stăpânită de Durdești cu ramurile lor începând cu aceea a lui Benea, iar cealaltă de cei din moșul Bratu. Din anul 1892 devine comuna Homoriciurile din plaiul Teleajen. Avea în compunere satele Homoriciu Pământeni, Homoriciu Ungureni, Malul Vânăț, Cernești și Schiulești. În 1899 se ajungea ca moșia moșnenească să aibă 144 ha. Existau moșii Tiafei, Durduc, Popesc și Moțogăesc. Prahova va ajunge să numere, la 1912, 20.982 capi de familie moșneni. Se adunau cei de aici cu rudele și prietenii lor în 14 octombrie de Sf. Paraschiva la bălciul și târgul organizat din vechime. La 1920 - 1921 se recenzau 20 de răzeși între cei 562 locuitori.

HOMORICIU - PAMÂNTENI. (SAAC, PH) În 1831 localitatea din plaiul Teleajen era înregistrată ca sat mixt cu 68 de familii. Nu știm în ce context la 1838 numărul acestora se va reduce la 25. În 1899 moșia celor 27 de moșneni - Marcavești și Homoriciu - avea 98 ha.

HOMORICIU UNGURENI. (SAAC, PH) Nichifor monahul făcea o danie către Cotroceni în 1685. La 1726 o altă danie aparține lui Gr. Filipescu, dar spre Văleni. În vara lui 1831 satul avea 59 de familii deși *Catagrafia* aducea cifra de 61. O nouă catagrafie, de la 1838, înregistra numai pe moșneanul Moise Marin. Urma catagrafia de bunuri ce se desfășura în 20 februarie 1844⁸². Statistica cu locuitorii așezării din 14 noiembrie 1865 ajungea în arhiva Cotrocenilor mănăstirea deținând aici, până la secularizare, o proprietate.

HORJA. (SAAC, BZ) Comuna Glodeanu Cârlig. În documentul dat unui Cârstea la 22 ianuarie 1619 este amintit hotarul satului.

⁸⁰ Idem, Mss. 206, f. 292 v.

⁸¹ V. A. Urechea, *Istoria românilor*, IX, București, 1892, p. 305.

⁸² ANIC, fond Mănăstirea Cotroceni, CXI/61.

HORJANI. (SAAC, BZ) Forme mai vechi au fost cele de *Orjani*, *Horjunești*. Satul va fi înglobat comunei Stroești. Se ridică la 1816 biserica conform datei de pe o icoană. Menționat în 1831 ca sat mixt sub forma Orjani apare din nou la 30 decembrie 1844 într-o „Listă de totalul satelor acestui județ cu cele ce s-au luat spre rătușirea lui de la județul Saac și care s-a împărțit pe șase plăși”⁸³. Conform documentului rezultau la Plaiul Slănic 34 de sate, la cel al Pârscovului 37, la cel Despre Buzău 42, la plasa Tohanilor 29, la aceea a Sărății 32 și la plasa Dimienii 44 de sate. Moșnenii mai erau reținuți la 1911 cu ocazia lucrărilor comisiei pentru concesiuni pentru un teren de la Valea cu Anini⁸⁴. În urma recensământului din anul 1912 rezultau 34 de imobile în care viețuiau 69 de bărbați și 69 de femei. Numai 190 de locuitori se înregistrau la 1930, iar în 1941 erau 213 locuitori în 48 de case.

HORJENEȘTI (RS, BZ) Satul de Ziduri a mai purtat denumirile de *Horjinești*, *Hurmuzești*, *Orjănești*, *Orzănești*. Moșnenii de aici vindeau înainte de 1650 iuzbașului Dragu 40 de stâneni, iar celui de-al doilea iuzbaș, Toader de la Păcleni - Buzău 400 stâneni plus trei locuri⁸⁵. În fondurile mănăstirii Râmnic primul document apare este din 20 iunie 1658 când Stan și Vlad vindeau 120 de stâneni „pe Teleasca”. Interesant este că la prețul stabilit în ughi se adăugau și opt iepe date de cumpărător cu un nume oarecum predestinat - Stanciu Mânzul. La 28 aprilie 1661 se efectua o vânzare de moșie. O alegere de moșie se derula în 3 iulie 1670, iar în 15 august era pomenită moșia Teleasaca⁸⁶. Sub forma de Horjinești apare localitatea în 5 iulie 1671, iar sub aceea de Horjinei în 23 mai 1674. Mențiuni documentare avem și din 15 și 25 octombrie 1677, dar și din 8 mai 1678. O vânzare de moșie se producea la 23 noiembrie 1679 și 7 septembrie 1680, dar și în 15, 16 august 1681⁸⁷. Alte mențiuni documentare vin din 19, 20 februarie 1682 și 15 august 1691. Conform ultimului document Anghel Vârboceanu cu soția sa Maria și cu fiii lor vindeau iuzbașei Toader din Păcleani partea lor din moșie „din moșul care

⁸³ Arh. Naț. Prahova, fond Ocârmuirea Saac, dosar 133/1844, f. 19; 35. Pe harta stolnicului Saacul figura cu numai 11 sate deși realitatea era cu totul alta „Astfel, numai în regiunea deluroasă de la nord-est de Vălenii de Munte, lipsesc, în hartă satele *Ogretin, Râncezi, Bătrâni, Posești, Târlești, Star Chiojd, Chiojdul Mic, etc.*”; cf. C. C. Giurescu, *Harta stolnicului Constantin Cantacuzino: O descriere a Munteniei la 1700*, M.O., Imprimeria Națională, București, 1943, p. 15.

⁸⁴ „Monitorul Oficial”, nr. 168, din 31 octombrie 1911, p. 7819.

⁸⁵ C. Bălan, *Structurări ...*, p. 979, n. 148.

⁸⁶ ANIC, fond Mănăstirea Râmnic, X/7.

⁸⁷ Peste trei zile se va produce un cutremur de gradul 9 și cu o durată înspăimântătoare. Un altul, cu aceeași magnitudine va avea loc în 12 iunie 1701; cf. Ionel Căndea, *Mănăstirea Măxineni*, Editura Istros, Brăila, 1996, p. 35, n. 66.

îi iaste dată de zestre de socrul meu”. Se obținuse acordul moșnenilor unii devenind și martori⁸⁸. Achiziționarea unor moșii se producea aici în 20 martie 1692 și 27 aprilie 1693. În ultimul caz Ionașcu Voinea cu Ion Stan plăieșul vindeau lui Iane căpitanul și fratelui acestuia Andronic Dragu din Pâcleni 106 stânjeni în partea Telească cu acordul fraților de moșie⁸⁹. Vor urma documentele din 15 aprilie 1694 - când sunt amintiți ca moșneni mai vechi Toader iuzbașa și Șerban, fratele său - și 30 aprilie 1696. O zalogire se producea în 11 august 1705, iar în 13 mai 1708 se desfășura un proces generat de posesia moșiei. Alegerea moșiei se efectua în 30 mai 1708 și totuși în 3 iunie gâlceava continua.

O altă zalogire era amintită la 8 mai 1712, iar în 5 iunie, 14 și 18 noiembrie 1712 se semnala un schimb cu Tigoiu. În 9 noiembrie 1712 se efectua o închinare de moșie, iar la 25 februarie 1716 se reținea o împresurare de moșie la Pâcleni, dar și aici. O chezășie pentru o altă moșie era dată în 20 martie 1716. Sub forma de Hurzunești apare localitatea în iunie 1718 și 9 februarie 1751. În 4 iulie 1720 se înregistra o judecată pentru moșia de aici între moșneni și episcopul Cosma. În 21 noiembrie 1748 se reliefa stânjeneii moșiei. La 8 ianuarie 1744 o moșie de aici se afla în posesia mănăstirii Râmnic la fel ca cele din Buda, Domirești, Bărăști, Herăști, Lămotești, Stanomirești, Tusasca, Jideni, Tigoi, Ciorăști lui Sfeti Nicolae și Vârteșcoi. Un schimb de moșii se înregistra la 1 august 1753. Călcarea moșiei de vitele celor din Costieni era reținută la 18 iunie 1806. Din ultimele hotărânicii ale scolului al XIX-lea se poate semnala aceea din 5 iulie 1846.

HOȘTA. (SAAC, BZ, IL) Satul dispărut, de lângă Glodeanu Cârlig s-a mai numit și *Hoștia*.

În anul 1546 se exportau de aici la Brașov 16 porci în valoare totală de 640 de aspri. În 1550 erau vândute pe piața brașoveană 17 cornute mari valoarea acestora fiind de 1.660 aspri. În vremea lui Alexandru II Mircea (1568 - 1577) domnul, la 13 iunie 1571, întărea mai multor moșneni o ocină la Albești - Groșeneasca „din drumul Stoenestilor până în hotarul Hoștiei”⁹⁰. În continuarea documentului se arăta că „Și au vândut Neagul și Manea acești sus-ziși stânjeni de a lor bunăvoie și cu știrea tuturor megieșilor din sus și din jos”. La 9 noiembrie 1650 comisul Apostolache cumpăra aici 200 de stânjeni de la Mihai Radu din Burănești și de la o Voinea, nepoata Buicei. Mai este amintit satul la 1652 documentul fiind reținut în arhiva de la mănăstirea Slobozia sau în cele de la Stavropoleos pentru anii 1657, 1661, 1665 și 1725.

⁸⁸ ANIC, fond Mănăstirea Rm. Sărat, X/21.

⁸⁹ BAR, Doc. Ist., X/23.

⁹⁰ DRH, B, VII, p. 50, nr. 37.

Un proces pentru moșia de aici se derula în perioada 1669 - 1672. Mănăstirea Măstănești deținea și ea o moșie aici situație reținută la 19 aprilie 1692⁹¹. În hotărnicia din 5 iulie 1799 a medelnicerului Ștefan Belu, se făcea referire la moșia Apostolache din Cebășoia (Cepășoia) – Siliștea Glodeanului, pe care jupâneasa Voichița o dăruise mănăstirii Apostolache în 1646. Se menționa și denumirea mai veche de Hoștea - Hojdea.

HRIZOIA. (PH) Sat menționat în secolul al XVII - lea⁹².

IANCA. (BZ) În 1855 aici erau prezenți și doi moșneni - Petre Vintilă și George Drăgănescu - care locuiau în Buzău⁹³.

IASUL. (BR, RM-BR, RM, BR) Banul Vlaicu de aici era amintit în octombrie 1578 pentru un proces la Deșirați⁹⁴. Între întăririle de la Bărbuncești din 17 iunie 1623 se amintea și de partea lui Stoica din Iași⁹⁵. Moșia din localitate aducea localitatea în documentele vechi o dată cu achiziția negustorului brăilean Badea din 26 iunie 1633. În hrisovul de întărire de două ori i se va sublinia acestuia calitatea de prieten al domnitorului ceea ce nu era puțin pentru acele vremuri. Bogatul negustor din raia va achiziționa moșia, contra sumei de 5.500 de aspri, de la cinci moșneni începând cu Stoica Hileanu, Stoica Gelosul și Popa Dragnea. Relativ la ultimul se va menționa că acesta avusese partea sa, de cumpărătoare „de la jupânița Mihna și de la jupânița Marica Călugărița, fiica lui Mihalcea Banul, însă partea cumnatului său Vlaicul și a lui Filip și a lui Balea frații preotesei Sorei, toată moșia câtă se va alege dintr-a celorlalți frați de moșie de peste tot hotarul din hotar până în hotar”. Dincolo de întinderea deosebită, în lungul drumului comercial de o importanță aparte, delimitarea hotarelor aducea o serie de toponime „din miezul pe drumul Brăilei până în gorganul Uturii și d-acia din Utură pe hotarul Orleștilor până în gorganul Drăgăicea (...) alături cu Comăneștii până în drumul Tătarului pe dată pe drum până în gorganul sec, și iar pe drum până în Ianca Spini și până în Caliciul”.

Fiind om al domniei achiziția sa se va dovedi a fi „productivă” pentru acesta datorită posibilităților informative vis-à-vis de *kaza*⁹⁶. Trecerea, prin

⁹¹ ANIC, fond Mănăstirea Slobozia, XX/10.

⁹² C. Hoinărescu, *Habitatul ...*, Anexa IX.

⁹³ D. Ciobotea, *Istoria moșnenilor ...*, p. 216.

⁹⁴ DRH, B, VIII, p. 253, nr. 162.

⁹⁵ ANIC, fond Episcopia Buzău, LXXVII/1. Urmele alanice țin de Iași.

⁹⁶ Radu I. Perianu, *Un negustor brăilean prieten cu Matei Basarab*, în *RIR*, XVI, 1946, fasc. 4, p. 348. Informațiile erau culese, în principal, de la *haslăi*, denumire mai veche a locuitorilor raialelor.

danie, în proprietatea episcopiei se va petrece în 25 iunie 1651. Dumitru de la Iasu avea mari probleme în primăvara lui 1650 cu jupânul Badea care îi viza ocina ce o avea. Se va ajunge la documentul din 20 aprilie în care boierii care cercetaseră cauza arătau că Badea „n-are nemica ce cade năpaste în spinare lu Dumitru, fără lucru”⁹⁷. Limbajul din actul scris de logofătul Stan din Buzău denotă o oarecare depărtare de cel oficial al cancelariei domnești, dar este mai direct și clar în finalul său. O ceartă aplanată printr-o înțelegere între părți se producea pentru o moșie în 6 august 1650 probabil la Ciortanul în Argeș. Protagoniști erau Negoită paharnicul și Badea din Brăila. Vel stolnicul Barbu va scrie actul de împăcare „s-au tocmit înaintea noastră și se nu meargă la divan ți să ție Negoită paharnicul cumpărătoarea”⁹⁸. O danie deosebită o va face Badea la 25 iunie 1651 când lăsa cinci trupuri din moșia Iasul episcopiei. Astfel, jupânul Badea în 25 octombrie 1652 era pomenit ca închinător al moșiei sale către episcopie. Acum el se pomenea cu ea împresurată de clucerul Negoită care pretindea că a cumpărat-o. Revoltat că episcopul locului nu reacționase, Badea îi scria „Și sfinția ta nu vii să-ți cauți moșiile mănăstirii, cum le caută și alți părinți, ci taci”⁹⁹. Supărarea era reală de unde și constatarea „Dar dacă faceți așa, boierii cum vor să-și mai dea moșiile pre la mănăstire, că nu voi le căutați, că le iau alții?”. Chestiunea, dincolo de reproșul îndreptățit, ținea de frica de a nu rămâne cu vechile obiceiuri creștine neîmplinite - „Și sunt boierii fără de pomană” - dar și de nesiguranța salvării sufletului și prin danii. Șase boieri erau luați pe răvașe domnești și în 5 februarie 1653 „pentru o parte de moșie de la Iasul, a lu Dumitru și a frățini-său, lu Ivanu”¹⁰⁰. Mihalcea, fiul clucerului Negoită din Căndești se va vedea implicat într-un proces, cu negustorul Ene de la Brăila, pentru o moșie de aici în 24 octombrie 1664. Mihalcea, fiul clucerului Negoită cel asasinat era întărit aici la 24 octombrie 1667 - 1668. Ionașcu Poia era martor în 28 septembrie 1680 la Măcreștii din Vale.

O întărire pentru Arion, nepotul lui Badea de la Brăila se va face după un proces în 29 iunie 1699¹⁰¹. Dedu Arion îi scria episcopului Ștefan la 26 august 1722 în care sublinia că și el avea aici o moșie. Este amintită moșia episcopală, împreună cu aceea de la Ciorani, și la 25 februarie 1747 odată cu porunca domnească către aga de beșligași și ispravnicul județului Buzău de strângere a bucatelor¹⁰². În numeroasele procese generate de moșia episcopală se poate aminti și cel din 2 octombrie 1747 când trei boieri - Șt. Dudescu, Toma

⁹⁷ DRH, B, XXXV, p. 139, nr. 113.

⁹⁸ *Ibidem*, p. 261, nr. 236.

⁹⁹ *Ibidem*, XXXVII, p. 286, nr. 309.

¹⁰⁰ *Ibidem*, XXXVIII, p. 39, nr. 36.

¹⁰¹ ANIC, fond Episcopia Buzău, LVIII/11.

¹⁰² BAR, Doc. Ist., CCXXV/22.

Guliano și Toma Arion – reclamau episcopia pentru călcare¹⁰³. La 9 noiembrie 1747 se alegeau hotarele dintre moșiile episcopale și cele ale lui Toma Arion¹⁰⁴. Pentru partea lui C. Copcea se emitea o poruncă isprăvnicească pentru împietrire la 25 mai 1749. Pe vremuri de restriște pentru vânzător, 20 februarie 1778, Toma Aron reușea să mai cumpere o bucată de moșie. Prezența unui hotarnic era reținută în 20 iunie 1836 implicat fiind Ioan Vernescu care va insista în delimitarea proprietății. Radu Merea, dar și alți locuitori depuneau mărturie la hotărnicie în 27 mai 1837.

IAZU. (PH) Vezi Protosinghel, comuna Măgurele.

ICHIMEȘTI. (BZ) Vezi Mânzălești. Valea Perei era o subdiviziune a cătunului Ichimești la 1890.

IEPUREȘTI. (RS, RS-BR, BZ) În timp Iepureștii (Epureștii) au ținut de județele Slam Râmnic, Slam Râmnic și Brăila¹⁰⁵ și probabil de Buzău. Într-un document din 9 iulie 1519, dat la Pitești, se arăta „iar Oană a așezat pe Bârcă în Epurești peste a patra parte de ocină și peste baltă”¹⁰⁶. Vătaful Mirăuță era amintit în 10 iunie 1613 ca achizitor de terenuri „Însă partea Udrească toată, pentru 4000 aspri”. Mai apare satul în 9 iulie 1639 prin nepoata lui Dobre din Epurești care primea mărturie de la mai mulți moșneni pentru moșia ei de moștenire¹⁰⁷. Hotarul satului era amintit la 2 august 1645. Stana Roman, nepoată a lui Dobre din Iepurești era întărită la Cucești în 12 ianuarie 1655. Martori de aici sunt amintiți și la 17 aprilie 1657, dar pentru Balta Albă. La fel se petreceau lucrurile la 17 aprilie sau 25 noiembrie 1657 când uncheșul Mușat, Șendrea, Opriș și Rădule erau martori tot pentru Balta Albă¹⁰⁸. Un conflict acut se căuta a fi rezolvat în 13 aprilie 1659 la Târgoviște. Acum vodă întărea căpitanului Iancu și fratelui acestuia, slugerul Negoită, „partea Frumușanilor, 591 stj., partea Dăspicaților, 302 stj., jumătate din partea Țugueștilor, 469 stj., pentru că aceste părți au fost cumpărate de Mihail vv. cu bani gata de la moștenii satului Epurești și le-a miluit lui Oancea logofăt,

¹⁰³ ANIC, fond Episcopia Buzău, LVIII/18. Toma Guliano biv vel stolnic era ispravnic de Prahova; cf. Nicolae Iorga, *Brașovul și românii*, București, 1905, p. 216.

¹⁰⁴ În 29 aprilie 1783 îl vom găsi judecător la Slam Râmnic înlocuindu-l pe Alexe pitarul; cf. V. A. Urechea, *Istoria românilor*, I, București, 1891, p. 254.

¹⁰⁵ În 1544 sub Mircea Ciobanul s-a făcut prima alegere a hotarului kazalei Brăilei; cf. Gh. Mihăilescu, *Așezările omenesti din raiaua Brăilei, la 1828, în comparație cu cele de pe harta austriacă de la 1790*, în *Analele Brăilei*, 1933, V/1, p. 53.

¹⁰⁶ DRH, B, II, p. 353, nr. 184.

¹⁰⁷ CDȚR, IV, p. 659, rez. 1520.

¹⁰⁸ *Ibidem*, IX, p. 185, rez. 309.

pentru dreaptă și credincioasă slujbă; acesta le-a ținut până a plecat în pribegie cu Șarban vv., (...) iar când el s-a întors din pribegie, nu a avut putere să se judece cu moșnenii din sat, ai căror bunici și părinți au vândut aceste ocine lui Mihail vv. Astfel, ei le-au împresurat ținându-le așa până în zilele domnului”¹⁰⁹. Era urmarea procesului deschis de Iancu împotriva cetei moșnenilor luându-se, cu această ocazie, patru bătrâni care „au împărțit ocina Epureștilor în 8 părți, anume: Frumușanii, Bujorasca, Leoteasca, Cuceasca, Gârdeasca, Măzăreasca, Despicații, Țogoeștii, iar pentru părțile numite Bujorasca, Leoteasca, Cuceasca, Gârdeasca și Măzăreasca au adevărit că n-au fost vândute lui Mihail vv.; pentru părțile Frumușanii, Dăspicații și jumătate din Țuguești nu au putut jura. Astfel, le-au dat să le țină Iancul căpitan cu frații lui, căci și-au răscumpărat părțile lor ce le aveau de la Oancea logofăt. Iancul căpitan, cu frații, s-a tocmnit cu sătenii ca să țină el din partea Frumușanilor, 2 părți, 591 stj., iar Semul, cu ceata lui, să țină a treia parte, 296 stj.”. Un Stan vindea toată moșia Cuceștilor „din hotarul Despicaților până în hotarul Loloeștilor” la 5 iulie 1668¹¹⁰. Hotărnicia moșiei Epureasca se producea la 20 octombrie 1748¹¹¹, iar în 25 septembrie 1760 începea un alt proces pentru moșie.

IONEȘTI. (BZ) Satul de la Gura Teghii a mai purtat și numele de *Ivânești* sau *Ionaști*. În urma recensământului de la 1912 rezultau în 46 de case 220 de locuitori. În 1930 era înregistrat satul la Varlaamul. Peste un deceniu numărul populației era de 129 persoane în 36 de case.

INOTEȘTI. (SAAC, PH) - Satul din plasa Cricovului s-a mai numit *Enotești* sau *Iunotești*.

Într-un document din 13 iunie 1571 se scria „Și iar să-i fie ocină lui Manea din moșia Obidiților, însă din partea lui Neagu din Inotești a șasea parte”¹¹². După autorii *Dicționarului* de la 1897 așezarea ar data din 1684, dar în 16 mai 1573 intervenea o altă întărire de posesie de data aceasta pentru preotul Neagoe și pentru alți moșneni aici, dar și la Valea Tulbure și Prideal. O indirectă știre despre localitate rezulta prin gardul Inoteștilor care era invocat ca reper atunci când moșnenii Buta, Nan și alții aveau parte de recunoașterea ocinei din dealul Urlaților în 28 aprilie 1625 „Însă la Făgețel”. În 20 aprilie 1629 se menționa la fixarea hotarelor unei moșii „care se cheamă la Ratina, din

¹⁰⁹ *Ibidem*, p. 375, rez. 702.

¹¹⁰ BAR, Doc. Ist., CCXCIX/39.

¹¹¹ ANIC, fond Mănăstirea Sf. Ioan Focșani, XXXI/6.

¹¹² DRH, B, VII, p. 50, nr. 37.

jos de Inotești”¹¹³. Manea, nepotul lui Leu din Inotești era amintit la 31 decembrie 1633. La 18 februarie 1639 se menționa o jumătate de moș la Ratina „den jos de Enotești”. Mai era amintit hotarul satului la 5 iunie 1646. Sub forma de Inotești apare satul prin martorul Iorgachi la 5 septembrie 1647. Erau întăriți la 23 noiembrie 1653 logofătul Ivan cu soția sa Stanca și pe ocina „soacrei sale, Negăi, din Inotești și partea ei de ocină din Bucoviel”¹¹⁴. Diata vornicului Iordache către mănăstirea Malamoc din 8 august 1658 cuprindea și proprietățile avute de acesta și aici¹¹⁵. Vărului său Vișan îi vindea în 1 martie 1692 o vie, în dealul Crângu, unui anume Stanciu. O moșie de la Ratina, peste Cricov, era vândută de clucerul Mihai din Netoți la 8 martie 1706 cumpărător fiind preotul Dumitran din Ploiești. A doua zi fața bisericească cumpăra și de la Dumitru sin Dumitru o altă moșie de aici¹¹⁶. În 9 noiembrie, același an, cel care vindea partea sa, ce îi revenea după tatăl său, Mirică comisul din Bucov, era Neagu. Pentru un sărindar preotul Chiru din Crângu obținea din partea lui logofătului Mihai din Cioceni, în 2 decembrie 1736, o danie la Inotești¹¹⁷. În contul unei datorii moșiile din Inotești, Ratila și Trestiani ale Stancăi spătareasa și ale Saftei Cantacuzino erau donate mitropolitului Neofit la 19 iunie 1739. Primea o danie din partea unui Dumitran, la 2 ianuarie 1754, și schitul Iordăcheanu¹¹⁸. Aceasta consta dintr-o vie ce aparținuse fratelui donatorului. Erau amintiți trei martori de aici la hotărnicia moșiei de la 1767¹¹⁹. Vtori pitarul Marin cumpăra în 1 decembrie 1786 o vie și o țelină pe valea Inoteștilor

¹¹³ *Ibidem*, XXII, p. 479, nr. 253.

¹¹⁴ *Ibidem*, XXXVIII, p. 235, nr. 223.

¹¹⁵ În 18 septembrie va interveni un alt document de aceeași factură în care pomenitele proprietăți, dar și din alte părți urmau a fi luate de fiica Dumitrana și de mănăstirea Malamoc; ANIC, fond Mitropolia Țării Românești, Mss. 130, f. 290 v. - 291. Ar mai fi de semnalat din epocă obiceiul negustorilor și al locuitorilor de la șes de a-și pune la adăpost în munți averile mobile și mărfurile. Paul de Alep scria arătând că în tainițe „fiecare familie de la munte are ascunzători de acest fel, pe care numai ea le cunoaște. Și pentru fiecare boccea se plătește un dinar românesc”; Apud M. M. Popescu, A. N. Beldiman, *op. cit.*, p. 65.

¹¹⁶ ANIC, fond Mitropolia Țării Românești, LX/11; LX/12. Probabil că preotul era o excepție deoarece suedezul E. H. Weismantels în volumul său *Scurtă descriere a țărilor moldovene* referindu-se la situația preoților, din perioada 1709 - 1714 când ne-a vizitat, scria „preoții sunt plătiți foarte prost și se limitează la botezuri, nunți, înmormântări, acatiste și din mâncărurile ce se aduc la biserică li se dă și lor puțin”; Vezi și N. Iorga, în RI, nr. 1 - 3/1930 și 4 - 6/1930.

¹¹⁷ În 6 decembrie 1749 preotul mai vindea trei pogoane de pădure lui Ionochentie egumenul de la mănăstirea Iordăcheanu și alte trei pogoane către Partenie eromonahul.

¹¹⁸ Construit de Iorgachi vornicul în memoria vâtafului de aprozi cel omorât la 1641 de tătari. Iorgachi va dona averea sa monumentului, iar fiica sa Dumitra după 18 mai 1656 îl va închina către Costamonitul. Pentru schitul Iordăcheanu vezi și Gh. T. Ionescu, *Un gest al lui Matei Basarab și ceva despre moșia Ueștii din Teleorman*, în „Istros”, IV/1985, p. 171.

¹¹⁹ N. Iorga (editor), *Izvoade de cheltuieli, socoteși, diate*, în BCIR, IV, 1925, p. 158, nr. 34.

de la Costea al lui Dragomir din Malamoc¹²⁰. O jalbă de la 18 februarie 1820 a lui Gr. Aldea aducea o pricină pentru 160 de taleri datorie „din vremea armiei rusești”.

La 1836 izbucneau nemulțumirile clăcașilor față de abuzurile lui Bănică Berlescu arendașul de unde plângerile lor către ocârmuire¹²¹. Casandra Crăciuneasca medelnicereasa la 24 iunie 1836 solicita să se judece cu arendașii moșiei pentru călcare. Cu ocazia hotărniciei lui Răducan Măinescu de la 20 mai 1839 pentru Iancu Macovei de la Cătunul se aminteau între documentele prezentate unele din 24 mai 1764 și 22 aprilie 1767. Se împrumuta în 1841 slugerul C. Nenișor cu 300 de galbeni de la pitarul Iacovache Blehman (Blehan) punând ca gaj moșia sa de aici¹²². Pentru călcarea moșiei Inoteasca dinspre Cătunu se judecau în 1846 Iancu Macovei cu casa slugerului C. Ninișor¹²³. Un rămnicean, N. Stoenescu și un buzoian, P. Nicolescu erau cei care la 1901 pictau biserica satului. În 1941 locuiau aici 2.341 de suflete în 542 de case.

INULEȘTI. (RS) Prin Ion sni Tatul este amintit satul în 20 mai 1686 când mai mulți moșneni din Bordești, Neniulești și Inulești donau moșia Peletic schitului de pe apa Râmnei¹²⁴.

IORDĂCHEANU. (SAAC, PH) Biserica era construită *ante* 1641 de vornicul Iorgachi¹²⁵. Exista în trecut aserțiunea privind clopotele din 1480 și 1495 dispărute în perioada ocupației germane de la 1916. Mușat Căliman din Grozești împreună cu soția sa făceau danie mănăstirii în 10 august 1651 „locu de hăleșteu den Fântâna Loșcă”¹²⁶. Mănăstirea lui Iordache mai apare la 10 iunie 1670 și 8 august 1688¹²⁷. O zalogire se reținea la 6 octombrie 1690, iar la 30 noiembrie 1855 se efectua o hotărnicie. Între bunurile rămase după prim-ministrul A. Arzachi în 9/21 mai 1878 se amintea și de o sfoară de moșie ce se învecina cu moșnenii Tărculești. Spre 1890 localitatea avea în compunere cătunele Plavia și Mocești, iar în 1912, pe când se numărau 352 de locuitori, se

¹²⁰ ANIC, fond Mitropolia Țării Românești, XXX/27. Panait Dobrescu va răscumpăra de la pitar terenurile din Dealul Mărunțișul, de pe valea Inoteștilor și le va dona egumenului Dionisie de la Malamoc.

¹²¹ C. M. Răpeanu, N. I. Simache (editori), *Documente privitoare ...*, p. 199.

¹²² ANIC, fond Ministerul Justiției. Extrajudiciare, dosar 214/1841, f. 1 - 2.

¹²³ Idem, Civile, dosar 200/1846, f. 1.

¹²⁴ Idem, fond Mănăstirea Rm. Sărat, XI/1.

¹²⁵ Greceanu, *Genealogii*, II, p. 406. Vezi și I. Răuțescu, *Metașele mitropoliei sub mitropolitul Dionisie Lupu*, în *R.L.*, III, 1931, nr. 3, p. 180.

¹²⁶ *DRH*, B, XXXVI, p. 188, nr. 164.

¹²⁷ N. Stoicescu, *Bibliografia ...*, I, pp. 382, 387, n. 12 - 13.

afla la comuna Gornet Cricov. La recensământul din 1930 se indicau 430 de locuitori, iar în 1941 cifra urca la 462 de locuitori în 112 imobile.

IORGULEȘTI. (SAAC, BZ) vezi Calvinii. Probabil de la un Iorga pomenit în 18 februarie 1797 își va luat numele satul. A fost alipit la Bâscenii de Sus. În 1912 se numărau aici 43 de case și 173 de locuitori.

ISTĂU. (SAAC, PH) Vezi Țâțârligu. *Esteu, Iasteu* sunt forme mai vechi. În perioada 1529 - 1530 din registrele brașovene rezultă un volum de 4.720 aspri în cinci transporturi. Un Poitra aducea de aici, în 1548, 16 boi și două vaci¹²⁸. În 1548 se exportau la Brașov 18 cornute mari în valoare de 1.760 aspri, iar la 1550 se duceau 20 de porci de către negustorul Stan. Moșnenii Senha, Stoica și Cârstea erau cei care participau în 1577 la măsurarea moșiei Poeni a banului Radu¹²⁹. Cu 2.000 de aspri cumpăra un Stanimir o ocină de la un Danciu la 6 iulie 1585. Porunca lui vodă Ștefan Surdul din 30 septembrie 1591, dată pentru moșia Doamnei Neaga, referitoare la actele de nesupunere era pusă în aplicare, hotărât, de vel postelnicul Mihai viitorul domn de peste doi ani¹³⁰. În 6 aprilie 1602 se stingea conflictul pentru satul Iasteul (Istău) dintre comisul Manda și spătarul Balea, pe de o parte și stolnicul Preda pe de alta. Primii doi recunoșteau că bunica lor Dragna, în vremuri de bejenie „În alte țări străine”, vânduse satul. Ocina Cătălinei „jumătate, ori cât se va alege din hotar în hotar în lung și în lat” era întărită la 5 ianuarie 1609 unui Micu cu frații săi¹³¹. De la un Crăciun, fiul lui Stoica cumpărau Drăgușin și Fătul de la Tohani opt ogoare cu loc de casă întărirea domnească venind la 3 mai 1610. Probabil amintitul Crăciun apare ca martor de aici în 14 mai 1612 pentru mănăstirea Aninoasa. Neacșu Mihai și Stoian Alăman erau întăriți la 20 iunie 1614 „însă din partea Tihului a treia parte”¹³². În continuarea documentului mai apare o Lica Mihai cu partea ce îi revenise ca zestre din partea fratelui Neacșu, un Lupu pentru a treia parte a lui Goteș și alții. Două locuri din câmp cumpărate de Neagu Crăciun, socrul preotului Stanciu erau întărite acestuia din urmă la 30 aprilie 1616 o dată cu cea de a treia parte de la Țâțârligu a moșului Stoica „din apa Esteului până în hotarul Brăgăreștilor la Sulfini”. Se menționa în document și o înfrățire între trei frați și o soră, Neaga „care s-au înfrățit în biserică”. Paraschiva vindea la Tefulești în 16 iunie 1630 către egumenul Sava care mai cumpăra și în 20 iunie 1638 de la un Radu. Crăciun al Gradii era

¹²⁸ R. Manolescu, *Socotelile Brașovului...*, 3, p. 121.

¹²⁹ Arh. Naț. Buzău, colecția Mss., IV/20.

¹³⁰ Cf. Paul D. Popescu, *Prahova și Ploieștii în timpul epopeii lui Mihai Viteazul*, Editura Prahova S. A., Ploiești, 1997, p. 30.

¹³¹ *DIR*, B, XVII/1, p. 354, nr. 322.

¹³² *Ibidem*, XVII/2, pp. 284 - 285, nr. 258.

amintit în 22 ianuarie 1639 ca fost proprietar a trei pogoane de vie¹³³. Erau întăriți pe ocinele lor un Andrei și un Mircea la 9 iulie 1641. La 7 aprilie 1644 vindea Neaga Dragu Neacșu către frații Radu și Neagu Nichita fiii preotului. Ultimii vor mai cumpăra și de la frații Anania și Sava în 28 martie 1647.

Hotarul Isteului era pomenit și la 1651. În martie 1654 vindea și Stan preotului Radu. Acesta va cumpăra de la soția iuzbașei Lupu, Mihalcea, în 15 octombrie 1656. Lupu iuzbașa cumpăra și el în 15 mai 1658 de la un Ștefan călugărul probabil un localnic trecut în cinul monahal. În 1715 pentru dijma de la Istău - „ce se chiamă Țâfârligele” - se certau mănăstirile Vărbila și Iordăcheanu în anul următor ajungându-se la separarea părților. Egumenul de la Sf. Apostoli din București intenționa, în 1814, să mute târgul de Sf. Petru de la Istău la Mizil, în zilele de sâmbătă și până marți, mai ales că cel de aici, desfășurat tot de Sf. Petru, se suspendase datorită ciumei¹³⁴. Primea privilegiul de boier de neam în martie 1826 Andrei Șoimăreanu împreună cu cei doi fii ai săi¹³⁵. În 1828 Mizilul este vândut de Safta Gr. Brâncoveanu către gen. N. Mavros care la rândul său i-l va constitui ca zestre pentru fiica sa dată după vel aga Ion Cantacuzino. Sub forma de Bobana și Isteu apare satul pe harta rusă de la 1835 cu 95 de gospodării. Cifra dată de ruși nu corespunde pentru că la 1838 avea așezarea 327 de locuințe. O jalbă de la 1841 sublinia situația tragică a clăcașilor de aici care „au fugit în lume, alții s-au băgat argați pe unde au găsit stăpâni și s-a risipit satul, iar noi care am rămas până acum adăstăm până la primăvară să ne ducem unde se va îndura Dumnezeu, că nu mai putem să trăim”¹³⁶. Elena Cireșeanu vindea la 1856 câțiva stânjeni de moșie către postelnicul Iorga Dolete. Un mare incendiu avea loc la 1866. Costache Zoiadis se judeca în 1870 cu Iordache Rusescu pentru hotărnicia moșiei Istău. Urma la 1874 Nae Mareș unul dintre cei mai mari procesomani ai locului. Se executau ulterior două hotărnicii pentru Istău¹³⁷.

¹³³ CDȚR, IV, p. 600, rez. 1378.

¹³⁴ Georgeta Penelea, *Regimul juridic ...*, p. 165. În perioada 1812 - 1817, epidemia va face 70.000 de victime urmate de alte 12.000 între 1828 - 1830, astfel că aceasta va secera între 1756 - 1831 aproximativ 130.000 de vieți omenești; cf. Louis Roman, *Demographie et societe aux Pays Roumains*, în NEH, VI/1, 1980, p. 291.

¹³⁵ BAR, Doc. Ist., CX/80.

¹³⁶ Apud Stan, *Arendășia în Țara Românească în epoca Regulamentară (1831 - 1848). Aspecte social - economice*, în „Studii. Revistă de istorie”, 20, 1967, nr. 5, p. 1196.

¹³⁷ *Carte de hotărnicie a moșiei Istău, proprietatea Constantin Diamandescu, și Carte de hotărnicie a moșiei Istău Tătărăncă, proprietate Ion Marghiloman, Borănescu Filitis și D. Niculescu*; cf. Arh. Naț. Buzău, fond Tribunalul Buzău: planuri, hotărnicii, dosar 1/1886; 1/1893.

ISTRIȚA. (SAAC, BZ) Reținută va fi localitatea încă din secolul al XVI-lea când un negustor de aici se afla în relații de schimb cu Brașovul¹³⁸. În 1551 exporta Neagoe 16 cornute mari în valoare totală de 1.480 aspri. În 11 iulie 1619 se spunea „Și din Istrița jumătate, pentru că a cumpărat Vladul această mai sus zisă vie din Istrița de la Ștefan și de la Calciu, nepotul lui Marcea și al lui Stoica”. Ca danie primea mănăstirea Plumbuita o vie în 1 martie 1806¹³⁹. Rezulta la jumătatea secolului al XIX-lea o schiță a hotarului moșiei și cu moșnenii din jur¹⁴⁰. Pentru o altă moșie din hotarul Istriței, a mănăstirii „Sf. Gheorghe” Nou, se începea la 1852, de către Epitropia Sf. Mormânt¹⁴¹, un proces lung cu vecinii răzeși¹⁴².

ISTRIȚA DE JOS. (SAAC, BZ) Moșnenii Mărculești ajungeau la 7 iunie 1832 să fie dați în judecată pentru intruziunile lor la o vie de la Breaza - Istrița de Sus proprietate a Ilenei, fiica lui Constantin Porumboiu. În jalba acesteia către instanța buzoiană ea își sublinia situația grea în care se afla după ce soțul ei, fiul grecului Gh. Căpâlnău, o părăsise, iar tatăl îi decedase. Via zestrală se reliefa a fi singura sursă de venit a petentei și de aici disperarea ei în fața acțiunilor moșnenilor. Autoritățile locale erau acum preocupate, la fel ca și cele de la Argeș și până la Slam Râmnic de anunțata vizită a generalului Pavel Kisseleff, vornicia bucureșteană cerând construirea de umbrare, iar „osăbit de aceasta la intrarea Excelenței Sale la locul de poposit să se afle fete de ale lăcuiitorilor (...) și fiecare să aibă prin mâini spine de grâu și sare”¹⁴³. Egumenul Gavrilă solicita să se judece în 13 aprilie 1834 cu moșnenii „ot Breaza ot Filipești” pentru călcarea moșiei de aici¹⁴⁴. Localitatea de 84 de familii se afla în 1838 la plasa Tohani alături de satele Arioneștii Noi (25 familii), Arioneștii Vechi (44), Breaza i Vispești (66), Călugărei (109), Cătunu (48), Ceptura (140), Ciuciuleasa (16), Coșărele (38), Dobrota (44), Fântânelele (107), Fintești (98), Gornet (38), Iordăchianu (28), Istrița de Sus (73), Jărcălia (17), Jărculeți (28), Jugureni (50), Malu Roșu (87), Mocești (38), Năeni i Proșca (62), Orzești i Valea Petrii (38), Plavia (60), Popești Pământeni (54), Popești Ungureni (47), Priseaca (34), Străoști (84), Tohani (31), Tohăneanca (111), Vadu Săpat (96), Vaideel (53), Valea Boului (28), Valea Crângului (14),

¹³⁸ R. Manolescu, *Schimbul de măruri...*, p. 200.

¹³⁹ ANIC, fond Mănăstirea Plumbuita, IV/10.

¹⁴⁰ George C. Vernescu, *Schița de plan a hotarului între moșia statului Greci și Săhăteni, numită Istrița și moșnenii Vispești, Brezeni și Ana Melic*, (1851) - ANIC, fond Planuri, 83/1851.

¹⁴¹ Desființată prin ordin domnesc la 31 mai 1863.

¹⁴² Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria jud. Buzău, dosar 2/1852, f. 2.

¹⁴³ Vl. Diculescu, *Viața cotidiană...*, p. 73.

¹⁴⁴ Arh. Naț. Prahova, fond Judecătoria jud. Saac, dosar 494/1834, f. 1.

Valea lui Seman (24), Valea Nucetului (36), Valea Orlii (47), Valea Scheilor (50), Vădenii din Tohăneanca (84), Vărbila (42) și Vierii Minii (28). În 8 iulie 1852 prin ordinul episcopului Filotei era numit ca și cântăreț aici Zamfir, fiul preotului. Deputații satului apar în 23 martie 1857 odată cu înmânarea unei dovezi privind rezultatul procesului dintre Burduceștii și Covățeștii de la Năeni - Proșca care se judecaseră pentru un hrisov de moșie 23 de ani.

Un proces generator de drumuri spre Buzău și București, ajungându-se și în apel, se va desfășura după 1865 când arendașul moșiei Breaza, proprietatea statului, acționase în instanță pe moșnenii Buzoieni din Breaza pentru că ar fi intrat cu două brazde în acea moșie. Cei vizați erau D. Mușat, Enache Ducas, Șt. Dinu și alții care „au stricat slovele de pe piatra ce este la movila Calului, hotar despărțitor între moșia Istrița și numiții moșneni cu intențiunea de a nu se mai cunoaște posesiunea”¹⁴⁵. În 30 martie 1867 se va încheia un proces verbal la fața locului pentru a se vedea situația hotarului dintre moșnenii Tulburești și moșia statului numită și sforile Năeni. Au fost prezenți atunci avocatul public, subprefectul Mihăilescu, moșnenii Ioniță Godeanu și Petre Vintilă care vor constata că „în partea despre gârlă la miază zi, piatra care slujește de hotar având semnul pe dânsa litera ȘT slavon, care s-au văzut în toată întregimea ei, deși oarecum deasupra aceștii țifre un semn și de ciocan, cu care s-ar fi încercat stricarea acea literă însă stă în întregimea ei; De aici mergând în sus spre răsărit, în linie dreaptă, într-o depărtare ca de 35 stânjani, ni s-au arătat de gardianul Dumitru Pahonțu a doua piatră care a declarat că și aceasta slujește tot de hotar și că au avut tot acel semn”. Prin jurnalul nr. 2078 din 27 noiembrie 1867 moșnenii vor fi achitați „de veri ce penalitate și răspundere civilă în acest proces”. Emil Teodoru de la Avocatura statului se adresa în 27 ianuarie 1885 președintelui instanței de la Buzău solicitând confirmarea hotărâniciei moșiei statului Istrița, hotărânicie finalizată spre 1852. Între vecinii imobilului erau amintiți Nae Mareș prin cpt. Lămotescu¹⁴⁶, moșnenii Vipereșteni, Zinca Dâmboviceanca și Nae Țândărică pentru moșia acestora de la Săhăteni, moșnenii Bădeni, Brezeni și Vispești. Moșia aparținuse mănăstirii „Sf. Gheorghe” Nou și epitropiei Mănăstirilor Sf. Mormânt. La vremea aceea între vecini se număra și pitarul Stavrache Dâmboviceanu. O parte a hotarului începea din „piatra Săhătenilor a domnului Nae Țândărică din marginea

¹⁴⁵ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 196/1867, f. 4.

¹⁴⁶ Se venea cu aserțiunea unui genealogist amator, M. Tomcescu, cum că această familie s-ar fi tras din familia franceză „de la Motte”. Fostul prefect al județului Buzău, Emanoil Hagi Moscu, un bun genealogist, lua în derâdere fanteziile de acest gen ce doreau să ajungă la falsa contesă de la Motte - Valois cea implicată în faimoasa afacerea a Colierului de la 1785 menită să compromită monarhia franceză pe lângă faimoasa și nereala poveste a Mariei Antoaneta cu datul cozonacului populației pariziene în lipsa, artificială, a pâinii (*S'il n'ont plus de pain, qu'ils mangent de la brioche*).

drumului ce merge la Vispești care pe plan se vede la litera T capul trupului moșii Săhăteni despre capul moșiei moșnenilor trage spre răsărit la piatra însemnată cu cruce ce este între miază noapte și apus de ulmii Zaharii în marginea unui drum”¹⁴⁷. Din cele aproximativ 6.000 de pogoane ale moșiei 1.516 reveniseră, în 1864, celor împrăștiți¹⁴⁸. În 1930 se înregistrau aici 252 locuitori, iar la 1941 numărul lor va scădea la 240 în 57 de case.

ISTRIȚA DE SUS. (SAAC, BZ) Se reținea și o numire mai veche - *Broască*. Cu 66 de familii era înregistrat satul în 1831 ca fiind mixt. Până la 20 de gospodării erau reținute pe harta rusă de la 1835. În vara lui 1850 se raporta de către ocârmuitor că locuitorii de aici l-au bătut „cumplit pe arendașul acelei moșii (...) încât poate să i se întâmple și moartea”¹⁴⁹. Iordache Mănescu de la Lipia era solicitat de către moșnenii de aici în 1865 să le delimiteze proprietățile¹⁵⁰.

ISVORUL. (PH) Existența moșnenești se reține pentru secolele XVIII - XIX¹⁵¹.

ISVORUL DULCE. (BZ) La 18 mai 1765 este menționat satul de la Beceni din plaiul Slănic în legătură cu egumenul de la Menedic ce nu își onorase unele promisiuni¹⁵². Mai este pomenită localitatea la 1830. În urma reformei administrative din 1950 localitatea ajunge sat aparținător de comuna Cărpiniștea.

ISVORUL DULCE. (BZ) Primii învățători ai satului din prima jumătate a secolului al XIX-lea au fost Stan Stanciu și C. Pătrășcioiu. La raionarea din 1950 era reședința comunei Sărățeanca care cuprindea satele Atîrnați, Gura Sărății, Dobriștea, Isvorul Dulce, Nenciulești și Valea Botei.

ITU. (BZ) Satul de la Săhăteni era menționat în 25 iunie 1625 la enumerarea unor proprietăți ale mănăstirii Menedic. Hotarul îi mai era amintit și la 30 iunie același an. Documentele de la mănăstirea Bradu fac de două ori

¹⁴⁷ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 12/1885, f. 2.

¹⁴⁸ La 1864 frunțașii au plătit 1.521,10 lei răscumpărarea clăcii, mijloacii 1.148,20 de lei, iar pălmașii 816 lei.

¹⁴⁹ ANIC, fond MAI. Administrative, dosar 100/1850, f. 18.

¹⁵⁰ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău (Dosare rămase după selecționare), dosar 56/1865, f. 1.

¹⁵¹ C. Hoinărescu, *Habitatul ...*, Anexa VIII.

¹⁵² *Mănăstirea cetate ...*, p. 117.

referire la așezare în 1691 și 1705. Probabil că nu mult timp după întemeierea de numitul Itu va fi ajuns localitatea lipsită de moșneni.

IUGA. (BZ) Vezi Piatra Albă – comuna Odăile, județ Buzău.

IVĂNEȚU. (BZ) S-a mai numit și Ivănești ținând de Brătilești, Goidești și mai apoi de Brăești. Biserica satului s-a ridicat pe la 1823¹⁵³. Zece moșneni Chioreni semnavă în primăvara lui 1851 împuternicirea vechilului lor la primirea celui de-al doilea termen de judecată cu moșnenii Dimieni, ziși și Zăgulești, din Brăești care vânduseră o moșie către Costache Ghica. Persoana aleasă de moșneni să le apere drepturile - „cu deplină putere”-, era Călin Teodorescu de la Săpoca. În același dosar exista și vechiletul dat de C. Ghica pentru avocatul său Costache Sutescu în procesul cu moșnenii Gorgunești din muntele Cursele al plaiului Pârscoș „pentru pretenția acestora asupra Muntelui Ivănețului Mic, proprietatea mea”. Călin Teodorescu împreună cu doi moșneni Chioreni se prezenta la 1 iunie în fața instanței unde se aflau deja Niță Troca, Ion și Mihai Popa, Nicolae D. Popa, Dimian Niță Popa și alții din partea Dimienilor. Se aduceau, de cele două părți, documente de la 24 decembrie 1742, 29 aprilie 1810, 3 ianuarie 1818, 20 februarie 1818, iunie 1846, etc. Bazele procesului se fixaseră în iunie 1846 când C. Ghica, recent achizitor în zonă, ceruse clacă din partea Chiorenilor. Avocatul lui C. Ghica, în iunie 1851, arăta că tranzacția clientului său se înregistrase la Departamentul Dreptății, la 25 iunie 1846, sub nr. 198. El va reproduce în fața instanței un document din 29 aprilie 1810 prin care „unchiașul Teodor Dăniță și Stoica sin Constantin Brat împreună cu frații lor și alți martori, între care sunt și din neamul jeluitorilor de acum, Neacșu Chioreanu și Stan Chioreanu, dat la mâna nepoților lor Ioan Dimian împreună cu frații lui și la mâna vărului lor Popa Vasile, cuprinzător că neamul jeluitorilor, după învoiala făcută atunci, are să stăpânească parte jumătate de moșie în muntele Ivănețului”¹⁵⁴. În continuarea pledoariei sale avocatul va prezenta și zapisul din 3 ianuarie 1818 iscălit de Nicolae Leașcu sin Costache clucerul și de alți trei martori „prin care să arată că pentru multe bunătăți și faceri de bine și ajutoare ce au cunoscut și el și tatăsău au hărăzit marelui ban Grigore Ghica (fost în urmă Domn al Țării Românești) și pământul luminăției sale beizade, toate cumpărăturile tatăsău de la moșnenii Brăești în muntele Ivănețului Mic cu cășăria de acolo cu locul ei (...) și cu tot venitul ce ar eși”. Urma în prezentarea de probe zapisul din 20 februarie 1818 iscălit de Enache sin Demian, vătaful din Brăești împreună cu Ion sin Dămian vătaful de țigani și Demian sin Popa Vasile. După desfășurarea

¹⁵³ R. Crețeanu, *Biserici de lemn ...*, p. 41.

¹⁵⁴ Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria jud. Buzău, dosar 200/1851, f. 4.

dezbaterilor situația de la Ivănețu rezulta dintr-o plângere din 1 iulie 1851 a avocatului C. Sutescu adresată președintelui Tribunalului Buzău. Acesta arăta că „fiindcă la muntele Ivănețu Mic din plaiul Pârscovului acest județ, unde luminăția sa beizade C. Ghica are în stăpânire doi moși mari și trei cezvârți din patru, ce alcătuiește acest munte; Atât moșnenii Dimieni și Chiorăști ce au și ei un moș și o ciozvârte, cât și moșnenii Gorgănești din muntele Silvestru ce-i zice și Cursele au îndrăznit de au tăiat și taie pădurea ce este pe acest munte Ivănețu prădând-o cu totul”¹⁵⁵. La 23 iulie 1851 președintele Judecătoriei Ilfov, secția II-a își informa omologul de la Buzău de refuzul beizadelei C. Ghica de a primi un document referitor la proces adus de vătaful de aprozi probabil supărat de situația descrisă mai sus¹⁵⁶. În 115 case, la 1912, trăiau 246 de bărbați și 277 femei. La 1930 așezarea avea 598 locuitori, iar în 1941, 601 în 162 de case.

IVĂNEȚU MIC. (BZ) Vezi Brăiești și Goidești.

IZEȘTI. (SAAC, PH) Sub forma mai veche de Hizești așezarea este menționată în vara lui 1676 la hotărnicia moșiei în urma neînțelegerilor ivite cu moșnenii din Matia. Acum se menționa stăpânirea puțurilor de păcură de către moșnenii de aici cu cel puțin două generații în urmă¹⁵⁷. La 3 decembrie 1703 Radu Mustăța vinde la Matia către Mihai Cantacuzino având aprobarea moșnenilor „din prejurul locului”. În document vânzătorul preciza că partea o cumpărase de la Rusin, fratele lui Florea din Matia. Grigore Ghica Vodă la 20 iulie 1733 îi întărea pe moșneni „să-și stăpânească puțurile de păcură”¹⁵⁸. La 1 decembrie 1784 moșnenii erau somați să ducă banii rezultați din vânzarea păcurii - dijma fiind a mănăstirii Sinaia -, la isprăvnicat până la Sf. Gheorghe¹⁵⁹. Hotărârea lui Suțu Vodă din 1785 venea pe fondul stabilirii

¹⁵⁵ Legea Muntelui din 1844 da dreptul sătenilor de la munte de a lua „lemne de foc din căzături pentru trebuințele lor casnice, precum și lemn pentru clădiri de case, pentru unelte de gospodărie, chiar din lemn verde, din picioare, în locurile orânduite spre acest sfârșit de proprietar, plătind fiecare gospodar pentru aceasta câte 6 lei pe an”; cf. R. Rosetti, *Pentru ce s-au răscolat țărani*, București, 1908, p. 89.

¹⁵⁶ Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria jud. Buzău, dosar 200/1851, f. 2.

¹⁵⁷ Nu s-a reușit depistarea unui document din 1596 care ar face referire la localitatea din Saac, plasa Scăenilor și apoi din Prahova plasa Podgoria - Cricov.

¹⁵⁸ M. Apostol, *op. cit.*, p. 28.

¹⁵⁹ Ca judecători în 1784 erau numiți, la Buzău, Șt. Cioranu în locul biv vel medelnicerului Hrisoscoleu, la Slam Râmnic Toma Topliceanu, la Saac biv vornicul Cocorăscu în locul șetrarului Ioniță Bălăceanu, iar la Prahova biv clucerul Iordache Palada; cf. V. A. Urechea, *Memoriu asupra perioadei din istoria românilor de la 1774 - 1786, însoțit de documente cu totul inedite*, în AARMSI, s. II, t. XII, 1889 - 1890, p. 449.

drepturilor asupra zăcămintului¹⁶⁰. Vameșii de la Vălenii de Munte se adresau Bucureștilor în 23 martie 1813, arătând că arendașul Stoica Izescu refuza să le dea păcura de la puțurile de la Izești. Moșneanul C. Izescu solicita la 23 februarie 1823 să deschidă un puț de păcură „la moșia lui” care să fie scutit de vamă. Sunt amintiți moșnenii Pârvani de aici în 5 octombrie 1825 atunci când erau somați, alături de alți vecini, să fie prezenți la hotărnicia Mitropoliei din Voinești Dâmboviței¹⁶¹. La Izești se înălța biserica la 1827 - 1828 având hramul „Sf. Dimitrie”. Erau înregistrați la 1831 Izeștii ca sat mixt cu 30 de familii, moșia fiind stăpânită de „casa Stoichii Izescu, Ioniță Izescu, Preda zet Preda Izescu și Iancu sin Licsandru cu cetașii lor”¹⁶². O proprietate a lui Pârvan Șerban Babel era scoasă la mezat în 1832. În 1838 șase gospodării mai erau moșnenești¹⁶³. Începea procesul dintre episcopie și Voica Izeasca și cetașii ei pentru călcarea moșiei lor la 1840¹⁶⁴. La 10 iunie 1847 moșia moșnenească era hotărnicită¹⁶⁵. Ciolăceștii și Izeștii erau moșnenii de aici. Moșia Berindei a moșnenilor Izești era amintită la 1849 ca fiind vecină cu moșia Ghitioara proprietate a Mitropoliei¹⁶⁶. Domnitorului i se adresa la 1851 Preda Nicolae în numele moșnenilor în legătură cu nemulțumirile lor. Episcopia începea un proces cu moșnenii Păcureți și Izești, în 3 august 1857, pentru moșia Izești¹⁶⁷. Spre 1855 așezarea va intra în orbita Bălțeștilor din plasa Podgorii. În 1887 se executa hotărnicia moșiei¹⁶⁸. De la 197 locuitori recenzați în anul 1930, în 1941 cifra urca la 244 de locuitori în 58 de case.

IZVOARE. (PH) Vezi Izvoarele.

IZVOARELE. (BZ) S-a mai numit satul de la Bozioru și *Geambașu* sau *Poenița*.

¹⁶⁰ MDGR, IV, p. 76.

¹⁶¹ ANIC, fond Mitropolia Țării Românești, LXI/21.

¹⁶² I. Donat, I. Pătroiu, D. Ciobotea, *op. cit.*, p. 123.

¹⁶³ I. Dedu, *Așezări ...*, p. 102.

¹⁶⁴ ANIC, fond Episcopia Buzău, dosar 108/1840, f. 1.

¹⁶⁵ Idem, dosar 283/1847, f. 1. În această perioadă se vor da mai multe normative privind hotărnicile – circularele nr. 6255, din septembrie 1847, nr. 6745, din 26 septembrie 1847 și ofisul domnesc nr. 436, din 18 octombrie 1847.

¹⁶⁶ Idem, fond Mitropolia Țării Românești, dosar 440/1849.

¹⁶⁷ Idem, fond Episcopia Buzău, dosar 594/1857, f. 1.

¹⁶⁸ Vezi Lechliu Grigore, *Carte de hotărnicie a trupurilor de moșie cu numirile de: Izești, Matîța și Sarasca din județul Prahova, proprietățile Eforiei Spitalelor Civile*, București, 1887, *passim*.

IZVOARELE. (SAAC, PH) Izvoranii cumpărau terenuri la 10 iulie 1517 lucru rezultat de întărirea ce o obțineau la 1573¹⁶⁹. Documente din arhiva schitului Crasna¹⁷⁰ aduc mențiuni ale localității începând din 8 iulie 1648 și 6 ianuarie 1659. O altă știre ar fi de pe la 1602 legată de bătălia de la Teișani. Vindeau moșnenii terenuri vel spătarului Mihai Cantacuzino la 1680. La 1711 se băjeneau o parte din locuitori cauza fiind fiscalitatea epocii. În arhiva schitului Crasna primul document reținut despre localitate este din 8 martie 1712. Moșia Cetății era amintită într-un document din 15 aprilie 1718 și, în general, documentele se înmulțesc de pe acum. În 21 decembrie același an intervine zapisul Dumitrei R. Pistri de la Cerașu care vindea lui Albu, fiului vătafului de aici. State negustorul din Vălenii de Munte, care va deveni ginerele lui Badiu din Izvorani, va continua să achiziționeze terenuri moșnenești aici. În 5 noiembrie 1726 fiind dator la jupânul State, un Manea se vedea nevoit să-și vândă partea sa de moșie. Se îndatorase moșneanul pentru a putea plăti „haraciu și la car și la alte biruri”. Au fost martori atunci mai mulți moșneni¹⁷¹. Un document din 3 decembrie 1727 era menționat ca fiind rupt de turci. În 10 septembrie 1741 era amintit un document de la 1570 al vătafului Iane ce susținea că se trage dintr-un Grozea, pe când moșnenii îl revendicau ca moș pe un Bratocea. Bănuait a fi grec, Iane era de fapt un moșnean din Izvoare. El era căsătorit cu Anița ce venea din ceata Bogoescu poreclită Gogeanu. Mai exista un Iane pe aceste locuri care era preot moșnean sau alt Iane, nepotul lui Mânzicu. Fata lui Badiu din Izvoarele, Stana își făcea în 28 decembrie 1745 diata. Soția negustorului Stati de la Văleni avea ce lăsa rudelor sale în afara unor bunuri părți din moșia de aici. Mănăstirile Mislea, Câmpina și aceea de la Văleni urmau să primească anumite sume de bani¹⁷².

Micleș vătaful de aici era pomenit indirect la vânzarea ce o făcea Dumitra, soția lui Radu Pistri din Ceraș cu copiii ei către Albu, fiul vătafului „precum să să știe că, fiind noi datori dumnealui bani pe oi, și nedându-se banii la soroc, s-au crescut de s-au ajuns tl. 32, afară dintr-ai lui Stan log. Tl. 5. Deci, apucându-mă cu mare strânsoare pentru acești bani, iar neavând cum face, m-am rugat dumnealui de au luat toată partea noastră de moșie din ocina Cerașului, oricât se va alege din apă, din câmp, din pădure, din siliștea satului, dupeste tot hotar”¹⁷³. Un număr de 12 boieri hotărâneau moșia la 11 iulie 1754 „împreună și cu moșia Măneciu și cu alte hotare de prin prejur”. Rezultau moșii Bratocea, Ilie, Ian (Ivu) „cu cetașii lui pe jumătate și alta Lupșanii

¹⁶⁹ M. Rachieru, *Din hrisoave ...*, p. 313.

¹⁷⁰ Crasna = slv. frumoasa.

¹⁷¹ N. Iorga, *Acte de pe valea Teleajenului*, în *BCIR*, XV, 1936, p. 64, nr. V.

¹⁷² ANIC, colecția Achiziții Noi, MMDCCXIX/7.

¹⁷³ *Documente de pe valea Teleajenului din arhiva ...*, p. 25.

Bogoeștii”. Un martor din zonă, la tranzacția dintre vânzătorul Iane Musceleanu și vătaful Iane, este menționat în 25 decembrie 1759 în persoana lui Stan Dinu¹⁷⁴. Partea Bogoiască va fi amintită în 13 decembrie 1755, iar devălmășia era menționată în 27 aprilie 1779. O cercetare de pricină din 2 august 1768 aducea figura preotului Radu Potlogescu¹⁷⁵ - „un bun și strângător moșnean” -, tatăl lui Dinu care va deveni ginerele polcovnicului Panca din Vălenii de Munte de care se vor lega multe aspecte din istoria localității și a schitului din prima jumătate a secolului XIX. În conflict cu mănăstirea Sinaia pentru niște puțuri de păcură se aflau moșnenii la 24 noiembrie 1784. Unul din ctitorii schitului de aici - nepotul preotului Radu, Nicolae D. Potlogescu căsătorit în 1797 cu Maria, fiica protopopului Voicu din Fundeni - scria la 6 mai 1828 „ne-am scos pecetluit de la părintele episcop Chesarie și am început a lucra și a clădi schitul Crasna (Izvoarele) în plaiul Teleajenului”¹⁷⁶. Biserica se ridica pe la 1800 luându-se modelul din zonă. Avem scrisoarea meșterului, Brat Bratov, adresată și moșnenilor în 8 februarie 1801 în legătură cu finalizarea monumentului¹⁷⁷. În secolul XIX se vor mai face mențiuni ale hotarului la 10 martie 1804, 22 iunie 1808, 13 august 1822, 14 martie 1828, 12 mai 1830, 3 decembrie 1835 și până la 1860. Dionisie Fotino menționa în 1818 prezența plăieșilor la Izvoarele. Ridicarea schitului, spre 1824, s-a făcut nu numai prin eforturile celor doi Potlogescu - postelnicul Constandin și logofătul Nicolae -, ci și prin cele ale altor moșneni „unde au dat și alți frați de moșie iscălitură de a se face”, conform primei diate acordate starețului Arsene de la Ghighiu. Dinu cerea starețului ca la biserica de aici „să gătească chiliile, să bage niște bătrâni sau dascăli pentru a învăța copii”¹⁷⁸. Că ceilalți moșneni contribuiseră nu numai cu semnăturile se vede și din al doilea testament al lui Dinu Potlogescu, din 1 mai 1828, în care se arăta că „acest schit este în muntele Ursoaia, în poale, în locul ce se numește Seciul, pe apa Crasnii, pe

¹⁷⁴ O. D. Brezeanu, I. Jercan, N. I. Simache, M. Vulpescu, *op. cit.*, p. 113. Sfârșitul lui 1759 este deosebit de important pentru cei aflați în proximitatea Dunării deoarece acum se emitea *nizam-i djedid*-ul lui Mustafa al III-lea relativ la interdicția dată turcilor de a face plugărie, de a pășuna vitele lor, de a avea proprietăți imobiliare cu servitori români în Țara Românească.

¹⁷⁵ Acesta va primi de la State negustorul și de la Stana soția acestuia, care îi era lui mătușă, aproape 500 de stânjeni în hotarul lui moș Coadă. Fiul său, nepotul lui State va avea neinspirata idee de a se căsători cu fiica lui Panca negustorul. Acesta nu va marșa pe ideea ginerelui de a ridica aici un schit. Urmașii lui Panca vor avea procese cu moșnenii de aici pentru 128 de stânjeni; cf. Gion Ionescu, *Contribuții la istoria schitului Crasna sau Izvoarele de pe Teleajen*, în GB, XLVI, 1987, nr. 1, p. 102.

¹⁷⁶ E. Vărtosu, *Mănăstirea Cheia (Prahova). Inscricții și însemnări*, în GB, XXII, 1963, pp. 944 - 945.

¹⁷⁷ N. A. Gheorghiu, *Mici biserici de sat*, în BCMI, XXX, 1937, fasc. 91, p. 43.

¹⁷⁸ Gion - Ionescu, *Contribuții ...*, p. 100.

moșia noastră Izvoare, unde au dat și alți frați de moșie douăzeci de pogoane de loc hărăzit cu zapis”¹⁷⁹. Moșnenii Găftoi dotau schitul după 1828¹⁸⁰. Dacă la 1831 se numărau 112 familii, în 1838 existau aici 130 de familii din care 63 erau de moșneni¹⁸¹. Se solicita alegerea, de către un boiernaș, a părții dintr-un codru de loc dinspre moșneni. Cererea era a lui Gh. Monahu ce moștenise după Chiriță Bărbieru fratele său¹⁸². N. Homoricanu solicita în primăvara lui 1840 să se judece cu moșnenii pentru tăierea unei păduri. În 20 noiembrie 1844 se producea un schimb între N. Homoriceanu și Dinu sin Ene Botea cu doi tovarăși ai săi¹⁸³. Un număr de 17 moșneni se învoiau, la 16 ianuarie 1848, cu vel pitarul N. Homoriceanu¹⁸⁴ pentru a-i transporta la București 150.000 de șindrile în contul a 90 de brazi tăiați abuziv de ei. Spre primăvara lui 1853, deși schitul avusese un conflict îndelungat cu polcovnicul Panca, lăcașul va sprijini pe fiii acestuia în procesul cu moșnenii pentru 128 de stânjeni moșie. Despre sat avem și raportul aleșilor săi, din 9 decembrie 1854, prin care înștiințau autoritățile că nu aveau cazuri de vite bolnave¹⁸⁵. Satul recenza la 1855 un număr de 55 de birnici, patru patentari, nouă mazili, șase boieri de neam și cinci fii de neam. În 4/16 ianuarie 1877, 1881, 2/14 și 13/25 aprilie 1883 era amintită o moară ce se învecina cu moșia moșnenilor¹⁸⁶. Moșneanul Niță Gaftoiu este pomenit la 1884 tot în legătură cu o moară care călcase posesia lui Stan Barat¹⁸⁷. La 1899 se înregistrau 106 moșneni pe trei trupuri în 4.459 ha. Bogoeștii, Borceștii, Bratoceștii, Ilieștii și Lupșanii erau moșnenii de aici. Se rețineau și trei moși Bratocea, Iliesc și Ivan. De Sf. Ilie se organiza târgul ce anima pentru o zi viața cotidiană. Se aflau în indiviziune moșnenii cu statul și cu Elena Crețulescu pe moșia Izvoarele la 2 decembrie 1912. În perioada consolidărilor petrolifere moșnenii Chicioreni sunt amintiți în aprilie 1913 ca vecini ai terenurilor preotului Ion Kosteanu. Prin legea de reorganizare administrativă din anul 1968 comuna cuprindea satele Chirițești, Izvoarele și Schiulești.

¹⁷⁹ ANIC, fond Schitul Crasna, III/13 ; V/8 - 9. Conform *Legiurii Caragea* - par. 26, cap. 3, partea IV-a - testamentul trebuia neapărat să fie scris „iscăind-o (diata) cel ce o face și mărturisind-o cu iscălitura sa (...) sau trei marturi carii să fi văzut sau să fi auzit de la cel ce au făcut diata că este a sa” după vechiul principiu roman *de visu et auditu*.

¹⁸⁰ Victor Brătulescu, *Biserici din Prahova*, în *BCMI*, 1939, p. 49.

¹⁸¹ ANIC, Catagrafii, județul Săcuieni, plai Teleajen, dosar 72/1838, vol. I - II.

¹⁸² Arh. Naț. Prahova, fond Judecătoria jud. Saac, dosar 927/1834, f. 1.

¹⁸³ O. D. Brezeanu, I. Jercan, N. I. Simache, M. Gh. Vulpescu (editori), *Documente de pe Valea Teleajenului. Colecția de documente Dumitru I. Brezianu - Teișani*. București, s.a., pp. 148 - 149.

¹⁸⁴ Devenit serdar la 26 septembrie 1851.

¹⁸⁵ N. Iorga (editor), *Actele administrației plășii Teleajen*, în *BCIR*, XV, 1937, p. 155, nr. 39.

¹⁸⁶ „Monitorul Oficial”, nr. 10, din 13/25 aprilie 1883, p. 184.

¹⁸⁷ Idem, nr. 287, din 31 martie/12 aprilie 1884, p. 7208.

IZVORANI (BZ) Forme mai vechi au fost *Predeleni*, *Predeal*, *Predileni* și *Izvoranu*. Satul de pe arealul comunei Tisău, menționat pe la 1580 - 1590¹⁸⁸, a avut parte de interesul istoricilor în principal datorită ctitoriei renumitului episcop Luca¹⁸⁹. Se menționa că termenul de *predeal* venea din slavă cu sensul de limită, hotar, graniță de unde Predealul Buzăului ca șir de munți ce despart valea Buzăului de aceea a Nișcovului. Aici și în Bihor va avea și echivalența de *obcină*, *ocinei* pe ea locuitorii celor două văi putând, acolo unde culmea o permitea, să-și ducă la pășunat animalele¹⁹⁰. Totuși Izvoranii sunt amintiți separat de Predeleni în documentele din 20 martie 1605 și 15 iunie 1617 date lui Luca vlădica ctitorul mănăstirii.

Ceata lui Șarban vornicul de aici era reținută în documentul din 20 noiembrie 1557 dat vel clucerului Radu și soției sale Caplea pentru satele Mărăcineni și Vieroș. În vremea tinereții Caplei moșnenii efectuaseră o hotărnicie cu 12 boieri fără a anunța și pe vecinii dinspre Mărăcineni „iar după aceea, au avut pâra jupan Radul clucer și jupânița lui, Caplea, cu ceata lui Șarban vornic și cu rudele lui și cu Barbul din Borăști și copiii lui și Crăciun din Bârsești și copiii lui și alții, câți au ținut Izvoranii, înaintea domniei mele”¹⁹¹. Urma delegarea a 24 de boieri și a hotarnicului din Stolnici, Ion clucerul care „astfel, au hotărnicit pe unde au fost vechile hotare și au dat hotarul ca să fie precum a fost și mai înainte, pe Valea Mare. Și astfel au dat hotarul acei 24 de boieri, ca să fie de la gura Văii Mari în sus, dar toate să le fie tot pe apa văii hotarului dinspre Izvorani și să nu le treacă hotarul pe nici o parte a apei Valea Mare, pentru că astfel au întocmit și au hotărnicit mai sus zișii boieri”. Stoia logofătul în 9 ianuarie 1560 își dona o parte din moșia Izvorani către mănăstirea Bolintin „du pretutindenii și cu trei rumâni” iar „pre ceilaltă jumătate o au cumpărat sfânta mănăstire de la Stoia logofăt drept 3000 aspri gata”¹⁹². E drept că în plus lăcașul acceptase și trecerea în marele pomelnic a patru nume cerute de logofăt. Un alt logofăt, Vlaicu, obținea în aprilie 1568 de la Petru cel Tânăr o ocină aici „din partea lui Teodor a patra parte, de peste tot hotarul și vinăriciul din deal, pentru că au venit singur Teodor înaintea domniei mele de a așezat și a înfrățit pe vărul său primar,

¹⁸⁸ *Atlasul istoric al mănăstirilor ...*, p. 86.

¹⁸⁹ I. C. Filitti, *Cercetări și documente privitoare la istoria Principatelor române*, București, 1935; I. Ionașcu, *M-re Izvorani, ctitoria mitropolitului Luca (1583 - 1604)*, Buzău, 1936; N. A. Constantinescu, *Biserica din Izvorani*, în „Îngerul”, XIII, 1941, pp. 378 - 379; G. Cocora, *Episcopul Luca al Buzăului*, în GB, 1964, nr. 9 - 10, pp. 897 - 914.

¹⁹⁰ E. Petrovici, *Toponimice de origine slavo-bulgară pe teritoriul R. P. R.*, în *Cercetări de Lingvistică*, II, 1957, p. 37.

¹⁹¹ DRH, B, V, pp. 124 - 125, nr. 110.

¹⁹² *Ibidem*, pp. 175 - 176, nr. 162.

Vlaicul logofăt peste mai sus zisa ocină”¹⁹³. În 1597 „toată partea lui Muja, fratele lui Detco clucer, care este îngropat în pridvorul bisericii, oricât se va alege” o primea mănăstirea¹⁹⁴. Când mănăstirii Izvorani (Salcea) i se întăreau unele proprietăți, 25 mai 1604, se aminteau părțile Dușăi, ale lui Mușat și ale lui Radu. În continuarea documentului se arăta că vlădica Luca cumpărase și de la Manasia călugărul moșie în Izvorani „iar a moșnenilor din sus, părțile lor”¹⁹⁵. La 20 martie 1605 vodă Radu Șerban întărea mănăstirii o ocină de șapte pogoane în Dealul Săsenilor ce fuseseră făcute danie de Luca mitropolitul care le cumpărase de la urmașul lui Tatul Zagorcea. După 1610 obținea schitul de aici o serie de scutiri¹⁹⁶. Se amintea la 1612 toponimicul La Crușcu. Mănăstirea primea întărire la 15 iunie 1617 pe mai multe terenuri achiziționate de Luca episcopul ctitorul între care la Izvorani partea Dușei, a lui Moș „toată, du pretutindene”, partea lui Radu și cele ale lui Manasia călugărul. Se mai amintea că mai avea moșie „Însă la Fântâna Ciutei, unde dă în Brăgari și în Borul și pă Borul în sus în vârful și în jos la Fântâna Teiului” cumpărată de episcopul Buzăului Nichifor (1589-1593) de la Cuțea, Biril, Stanemir, Brânză, Neagu, Fătul și alții¹⁹⁷. În documentul din 29 ianuarie 1620 dat de vodă Gavril Movilă se amintea că lăcașul de aici se ridicase de Luca vlădica. Dania către mănăstirea de atunci era pe siliștea Prundureștilor „pre Călmăui”.

Toată partea lui Stoica din Izvorani era întărită cumpărătorilor Coman Coralici și fiului său Cârștian în 17 iunie 1623. Aceștia achitaseră lui Stoica și pe partea de la Mălureni 3.000 de aspri „încă din zilele lui Mihnea voevod, pe vremea când a avut Stoica mare nevoie pentru dăjdii”. Este printre puținele mențiuni clare a cauzelor vânzărilor de terenuri din epocile mai vechi. Tot acum oamenii bătrâni de aici erau întrebați în 17 iunie 1623 despre unele părți împresurate de aici ale mănăstirii Sf. Troiță din București. În 8 martie 1634 Matei Basarab confirma scutirile mănăstirii mai ales că aceasta devenise domnească la o dată anterioară. Primea Jipa din Vernești înscris domnesc la 11 septembrie 1647 relativ la Ștefana și Nedelea, fiicele Ioanei și nepoatele unui Pârlea de la Izvorani. Acestea se duseseră la conacul de la Frăsinet și îi arătaseră domnitorului că fiind nevoite să pribegescă în Transilvania și-au găsit, la întoarcere, moșia de la Izvorani împresurată, mănăstirea de aici fiind ridicată de unchiul lor pe ocina părintească. Porunca domnească îi impunea lui

¹⁹³ *DIR*, B, XVI/3, pp. 76 - 77, nr. 300.

¹⁹⁴ Cf. Henri H. Stahl, *Studii de sociologie istorică*, București, 1972, p. 177.

¹⁹⁵ *DIR*, B, XVII/1, p. 126, nr. 131. Vezi și E. Lupu, *Ctitorii dispărute (II)* ..., pp. 91 - 95.

¹⁹⁶ ANIC, fond Mănăstirea Mihai Vodă, I/3.

¹⁹⁷ *DIR*, B, XVII/3, p. 151, nr. 127. Reapare, cu această ocazie, și fostul mitropolit al țării de până în primele luni de domnie ale lui Mihai Viteazul „vlădica Nichifor, ce l-au chemat mai înainte Vasile”. De aici și unele alegații privind originea sa buzoiană. Pomenit în viață va fi ierarhul până spre 1621.

Jipa să se tocmească cu petentele și să ajungă la o înțelegere. În cazul în care nu se putea ajunge la o înțelegere urma prezentarea părților în fața divanului¹⁹⁸. Nu putem ști cu exactitate formula la care se va fi ajuns între cele două părți, dar mențiunea din document referitoare la starea moșiei - *pustie* - „n-au avut nici o căutare” denota, încă o dată, că moșiile fără locuitori care să le muncească nu valorau mare lucru. Obținea lăcașul de aici o scutire pe birul de poslușnici în 25 februarie 1660, iar peste doi ani o generoasă danie. Numărul de 18 poslușnici ai mănăstirii rezultă din scutirea 22 august 1662¹⁹⁹. După 1624 avusese parte, așezarea monahală, și de o serie de danii venite din partea mitropolitului Luca²⁰⁰. În luna mai 1642 va face un schimb de moșii cu vel comisul Radu Mihălcescu. Mai era pomenit hotarul satului în 1678.

Stanciu I. Cârlova și fratele său Jipa II se vor ocupa pe la 1708 și de repararea bisericii din Izvorani, cu hramul „Sf. Nicolae”, în perioadele în care șirul de procese pentru unele proprietăți se mai rărea²⁰¹. Înainte de a se fi călugărit, Jipa căpitanul a avut patru copii din care trebuie reținută fiica sa Grăjdana, deoarece ea va ridica schitul de lângă Buzău. În 1715 se isprăveau lucrările la biserica „Sf. Nicolae”, ridicată de căpitanul Jipa, de fiii săi Lefter și Stanciu²⁰². I se vor menționa hotarele în 19 decembrie 1749. Arhimandritul Nichifor este pomenit pe o *Evanghelie* de la 1750 ca legător al ei alăturându-se, astfel, listei de monahi care au mai salvat vechile noastre tipărituri.

Se ajungea însă la o carte de blestem²⁰³ în urma unor neînțelegeri din 22 decembrie 1763 când moșnenii se aflau în conflict cu monahii sosiți aici pe la 1749 - 1750 din Ucraina. Era vorba de o moară și în urma schimbării egumenului aceștia plecau la Miluiți. Cercetarea amănunțită din perioada interbelică a documentelor mănăstirii Mihai Vodă aducea și procesul din 1792 - 1793 dintre moșnenii Zărnești și popa Gheorghe, egumenul schitului Izvorani. Ostilitățile debutaseră la 1 august 1792 când unchiașul Constantin Drăgușin, Nistor Gaiță, Drăgan, Stanciu Gaiță și un Neagu declarau în scris că moșia

¹⁹⁸ I. Ionașcu, *Grăjdana...*, p. X.

¹⁹⁹ ANIC, fond Mănăstirea Mihai Vodă, V/10.

²⁰⁰ Zona va fi afectată de cutremurul din 8 august 1691. Anterior ar mai fi de amintit cele din 20 iulie 1628, 1636, noiembrie 1678 și 28 octombrie 1688. Gestul de închinare spre Mihai Vodă din București de la 1693 se va dovedi ruinos pentru mănăstirea de aici viața monahală stingându-se.

²⁰¹ Neamul Cârlova va continua prin Jipa II care va avea numai trei copii, doi băieți și o fată, Calița, pe care o va mărita cu Șteful din Lipia. Primul copil a fost Jipa III Cârlova, logofăt între 1712 - 1721 și ctitor al bisericii din Vernești, iar cel de-al doilea a fost Lefter Cârlova, căpitanul de după 1730.

²⁰² I. C. Filitti, *Biserici și ...*, p. 123. Pisania publicată de V. Drăghiceanu, *Biserica Izvoranul - Buzău*, în BCMI, XVII, 1924, p. 94.

²⁰³ De obicei aceasta se citea de trei ori, iar martorii o sărutau și o puneau pe cap declarând că vor spune adevărul. Cartea era eliberată de Biserică

Predeal era în proprietatea mănăstirii și nu a moșnenilor Zărnești²⁰⁴. În evoluția conflictului la 28 iunie 1793 intervenea și cartea de blestem a episcopului Dositei Filitis, dar și porunca lui Moruzi Vodă din 31 iulie, către ispravnicii județului, prin care aceștia erau obligați să treacă la cercetarea problemei. În 24 august se finaliza raportul ispravnicilor din care rezulta că în cauză se aflau doi moșneni, Radu și Neagoe Zărnea, din Predealul Buzăului²⁰⁵. Precizarea este importantă deoarece anulează vreo prezență a celor de pe valea Slănicului aici. În rezolvarea neînțelegerii se va fi mers, probabil, pe hrisovul lui Alexandru Iliș din 15 iunie 1617 în care mitropolitul Luca ținuse să fie trecute toate proprietățile mănăstirii ocazie cu care se vor menționa și cei 1.600 de aspri dați moșnenilor pentru moșia de la Predeleni aldămașari fiind Radu Bulac din Bărbuncești, Lupul Drușcă de la Borul, Stoean și Lupul din Lunceni²⁰⁶. O hotărnicie se executa în 31 august 1803, dar la 10 iunie, totuși, se ajungea la o împresurare. Procesele erau inevitabile unul începând la 28 octombrie 1829 și sfârșindu-se prin sentința din 24 aprilie 1833²⁰⁷. Schitul și arenda acestuia era pomenită în 7 mai 1830²⁰⁸. Se judecau în 1832 sau mai degrabă la 1 iunie 1833, Lavrentie arhimandritul, logofătul Pană cu moșnenii Izvorani și Grăjdănești pentru „Bărbuncești pă apa Nișcovului care moșie să învecinește pă de o parte cu moșia Izvorani și pă alta cu moșia Grăjdana”²⁰⁹, dar și pentru tăierea pădurii după Bărbunceașca de pe apa Nișcovului²¹⁰. Nu trebuie uitat că reclamanții erau codevălmași cu moșnenii. Imediat după depunerea jalbei președintele judecătorei se adresa moșnenilor chemându-i la Buzău.

La 21 septembrie intervenea altă jalbă semnată de Ilarion, economul episcopiei și de către Pană Glodeanu cu tovarășii săi. Tergiversări inerente generate de muncile de sezon duceau, totuși, la jalba de la 11 decembrie a lui Tănase Lascăr Bogasieru din Buzău, arendașul moșiei Bărbuncești a episcopiei, din care rezulta că hotarnicul desemnat să facă ordine, D. Sărățeanu, nu se prezentase la fața locului. Va trece și anul 1834 fără ca lucrurile să evolueze și se va ajunge la 16 septembrie 1835 când Ilarion economul se adresa Judecătorei Buzău reclamând pe amintitul hotarnic că nu a

²⁰⁴ ANIC, fond Mănăstirea Mihai Vodă, XIII/12.

²⁰⁵ BAR, Doc. Ist., CXLVIII/72.

²⁰⁶ I. Ionașcu, *Mănăstirea Izvorani...*, p. 66.

²⁰⁷ ANIC, fond Mănăstirea Mihai Vodă, XVIII/8.

²⁰⁸ Idem, fond Mănăstirea Radu Vodă, Mss. 430, f. 401.

²⁰⁹ Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria jud. Buzău, dosar 148/1833, f. 2.

²¹⁰ Lorinț și Marco nepoții Negoitei, și probabil și ai episcopului Luca, primeau la 8 ianuarie 1635 întărire domnească la Bărbuncești în „lungul moșiei de la Lacul cu Zălojii până în apa Buzăului”; cf. *DRH*, B, XXV, p. 6, nr. 4.

putut face lucrarea din cauză că moșnenii nu se prezentaseră cu actele lor²¹¹. El solicita instanței ca aceștia să fie somați să vină cu sineturile lor. După ce Lavrentie de la episcopie va înainta un memoriu către domnitor, în 30 mai 1836, se va ajunge la apelul către instanțele din Capitală astfel că la 17 iulie 1836 Logofeția Mare a Dreptății se adresa judecătoriei buzoiene subliniindu-i demersurile făcute de episcopie, dar și de către egumenul mănăstirii Mihai Vodă. Se solicita urgentarea soluțiilor pentru definitivarea măsurătorilor moșiei de la Bărbuncești. În 18 august în cauză se vedeau implicați și moșnenii Obrăzești după Nișcov, iar din jalba de la 22 august a jupâniței Luxandra, soția răposatului arendaș, rezulta încheierea lucrărilor de hotărnicie de la Bărbuncești²¹². Schimbarea numelui moșiei schitului Izvorani în Salcia se va produce în debutul epocii Regulamentare la 29 octombrie 1836 M. Popovici de la Pitești primea aici pământ²¹³. O călcare a acestei moșii se întâmpla în 15 ianuarie 1840. O confirmare de hotărnicie o obținea mănăstirea Mihai Vodă la 18 aprilie 1855. Moșia mănăstirii, fără viețuitori încă de pe la 1831, va fi secularizată de unde apelativul, din epoca următoare, de „fostă”. Existau în 1912 aici 79 de case, 88 de bărbați și 101 femei. Recensământul din 1930 aducea pentru localitate cifra de 436 locuitori cifră ce îi includea și pe cei din Bărbuncești.

IZVORANI. (PH) În calitate de moșnean era amintit în 1884 Niță Găftoiu cu ocazia unui scandal generat de o moară „la miază-zi cu apa Crasnei”²¹⁴. În 1892 statul se afla în devălmășie cu moșnenii pe muntele Plăieți din comuna Măneciu²¹⁵. În anul următor se executa planul pentru muntele Teleajen unde erau în devălmășie moșnenii cu statul. Și pe moșia lor erau codevălamași tot cu statul moșnenii la 1895 executându-se planul de către ing. G. Bartolomeu. Se elibera de către comisia județeană Prahova titlul de proprietate nr. 43 din 2002 pentru trei proprietari deposezați din cadrul obștei moșnenilor Izvorani pentru o suprafață de 17 ha.

IZVORU. (BZ) Sat în comuna Cozieni.

²¹¹ De pe urma unei însemnări din 1835, aflată pe un *Apostol* acefal, rezulta foametea perioadei când ocaua de mălai se vindea cu un leu.

²¹² Pomenita implicare a Obrăzeștilor se va concretiza într-o întâmpinare a acestora din 14 ianuarie 1838 când se aflau în conflict deschis cu Pană Glodeanu și Episcopia pentru Bărbuncea „pe care niciodată nu o vom lăsa după drepturile ce cunoaștem că avem”. Ei vor cere acum carte judecătorească.

²¹³ ANIC, fond Mănăstirea Radu Vodă, Mss. 266, f. 661.

²¹⁴ „Monitorul Oficial”, nr. 287, din 31 martie / 12 aprilie 1884, p. 7208.

²¹⁵ Ing. N. Crețulescu va executa planul; cf. ANIC, Planuri (lit. A - N), 82/1892.

IZVORU. (BZ) Sat în comuna Tisău.

IZVORU. (BZ) Sat comuna Vintilă Vodă, din 1964, fost Izvoru Boului.

IZVORUL CIUTEI. (BZ) A treia parte de sat la Ciuta, comuna Măgura.

La o raportare privind situației recoltei pe anul 1832 sunt menționate și cele 24 de familii deși cu un an mai devreme se raportaseră 29 de familii²¹⁶. Existența unei olării la 1832 - pe lângă cele de la Plopeasa, Policiori și Pârscov - atestă preocupări mai vechi ale celor de aici²¹⁷. Se judecau la 1833 Dumitrache Gaiță și Mincu Gaiță, fiu și părinte, pentru o livadă și stânenii de moșie.

IZVORUL DULCE. (SAAC, BZ) De două comune - Gura Sărății și Merei - a aparținut satul. Au fost în zona Buzăului de azi trei localități cu aceeași denumire și nu două²¹⁸. Mica așezare din începuturi era separată de Nenciulești prin valea Ciuciuului sau Izvorul Dulce. În 10 martie 1820 se certau locuitorii, împreună cu cei din Fundu Sărății cu egumenul Iosif de la mănăstirea Banu și cu D. Sărățeanu pentru clacă ocazie cu care se pomenea și de moșia moșnenilor²¹⁹. Trecuse euforia din 1813 când Muscelenii și Sărățenii, dar și „poporenii” ridicaseră biserica din Bărcăneasca sau Florea Manea în partea de apus a așezării. Nici în 12 aprilie 1823 nu se ajunsese la o înțelegere. La 1835 existau aici 42 de gospodării. Avea o subdiviziune localitatea numită Aprozști. Olga Lahovary reclama pe cei de aici în 1872 pentru tulburare de posesie. În urma recensământului de la 1912 se rețineau aici 149 de imobile locuite de 374 bărbați și 397 femei.

IZVORUL DULCE. (BZ) Vezi Furești. Localitatea va ajunge să depindă de comunele Cărpiniștea și Beceni. În 1526 odată cu întărirea dată jupanului Vintilă apare satul sub forma de Furești. În 1765 se pare că ar fi mențiunea nouă de Izvorul Dulce pentru Furești²²⁰. Izvorul Dulce era înregistrat la 1831 ca sat mixt sub Cărpiniștea. Un proces minor pentru o sută de ocale de mălai furate de la moara din Izvorul Dulce se dezvoltă între Iancu Grigoriu și Ion Nedelea pe parcursul anului 1835. De asemenea la 1836 se judeca un Ion Medeleanu care se afla în proces cu Ion Păcurețu pentru o datorie de bani. Părcălabul satului era pe atunci Dragomir care era chemat la judecată de către un Hristea, iar Hristodor Lungu se judeca cu un Andrei Cărciumarul.

²¹⁶ Arh. Naț. Buzău, fond Prefectura jud. Buzău, dosar 78/1832, f. 13.

²¹⁷ Idem, fond Pretura plasei Pârscov, dosar 45/1832, f. 15.

²¹⁸ C. C. Giurescu, *Principatele române* ..., p. 136.

²¹⁹ ANIC, fond Constantin Sărățeanu, III/33.

²²⁰ Idem, fond Episcopia Buzău, XXXVII/34.

Număra localitatea, la 1838, 369 de locuitori în 90 de case. Se vindea o moară cu embatic către Ioan Râpeanu (Râpescu) la 28 mai 1851, iar la 23 mai 1853 vadul acesteia. Inginerul D. N. Brătianu executa la 1891 și 1892 hotărnicia moșiei Izvorul Dulce proprietatea Șt. Petrovici Armis documentele evocate fiind din 1643-1881²²¹. În 1912 se recenzau în 201 imobile se găseau 528 bărbați și 530 femei. În 1920 picta biserica „Sf. Dumitru” elevul Nicoleanu și Nicolae Șolescu (1880 - 1960)²²².

IZVORU SĂRĂȚII. (BZ) Este pomenit satul ca fiind comună la 1879. În 24 iulie / 5 august 1879 se anunța hotărnicia moșiei Gura Sărății sau Izvorul Dulce de către ing. C. V. Iancke. Erau somați să se prezinte cu documentele lor moșnenii Nenciulești.

IZVORU VALEA CU DRACI. (BZ) Comuna Trestia. În 1912 în 50 de case locuiau 235 de suflete.

ÎN POIANĂ. (SAAC, BZ) În anul 1880, pe când aparținea de Colți, în 35 de locuințe trăiau 50 de bărbați și 67 de femei. La 280 locuitori se ridica populația localității în anul 1930, incluzându-se și satele Colții de Sus, Lingurești, Lupoia și Măgădan, pentru ca la 1941 în cele 27 de case de aici să locuiască 127 de suflete.

ÎNȘELATA. (SAAC, BZ) Satul a aparținut de comunele Nehoiășu și Siriu. S-a mai numit și Colțul Pietrii din 1964. În 22 de imobile locuiau, la 1912, 48 de bărbați și 47 de femei. La Bonțu, era recenzată așezarea în 1930. În 1941 în cele 36 de case se aflau 127 de locuitori.

ÎNTRE BÂSCI. (SAAC, BZ) Comuna Gura Teghii.

ÎNTRE SIBICII. (SAAC, BZ) În 1892 cătunul cuprindea 90 de locuitori în 20 de case. Trecută va fi localitatea la Călugărițele în 1930, iar la 1941 apare cu 191 locuitori în 53 de case. La 1952 figura la comuna Colți.

²²¹ *Carte de hotărnicie a moșiei Izvorul Dulce, proprietatea Ștefan Petrovici Armis* - Arh. Naț. Buzău, fond *Tribunalul Buzău: planuri, hotărnicii*, dosar 6/1892. Mai înainte se efectuase altă hotărnicie; cf. D. N. Brătianu, *Carte de hotărnicie pentru moșia Izvorul Dulce sau Furești și Balaurul*; ANIC, fond *Hotărnicii*, dosar 82/1891.

²²² Urmau bisericile din Arcanu (1922), Gura Dimienii (1924), Șarânga I (1925), Maxenu (1926) și renovările picturii de la Banu (1927) și Rătești (1939), etc.